

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 32. (92.) ÉVF. • 2. SZÁM • 2022. FEBRUÁR • ÁRA: 3 LEJ

Czire Alpár: Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy és Sepsiszentkirály temploma

Mindannyiunk ünnepe

● Február elhozta számunkra a vigasság idejét: január utolsó napjaiban egyházunk 32. főpásztorának szentelési ünnepségére került sor. Hála kél bennünk, hiszen egyházunknak új főpásztor van, akinek válla mögött felsejlik történelmünk megannyi mozzanata, amikor egyházunk korábbi vezetői is helyt álltak nehéz időkben, vagy hálát adtak Istennek az elért eredményekért. Kovács István püspökünk harmincegy egyházfő áldozatos munkáját folytatja a megmaradás, öröksé-

günk továbbadása, az egymás kölcsönös tisztelete jegyében.

Nézzünk saját életünkre is így. Lássuk felmenőink örömeit és bánatait, sikereit és kudarcait, amellyel az életet megőrizték és továbbadták nekünk. Nincs olyan nehézség, amellyel elődeink ne néztek volna már szembe. Kötelez minket az ő erőfeszítésük. Leljünk rá minden egyes napban az örömforrásokra, keresve Istent, szomjazva igazságát. Hétköznapjaink gondjai Isten tenyerén feloldódnak.

A tartalomból:

Házasságról pajkos farsangon

4

Kendernövesztők

7

Ünnepség a vallásszabadság napja alkalmával

10

Szentelési ima és beszéd

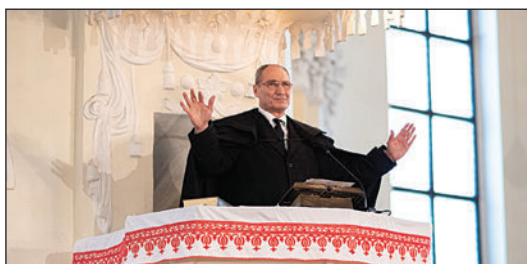
12

Angolul a magyar unitáriusok szolgálatában

19

„Keressétek először Isten országát és az ő igazságát...” (Mt 6,33a)

Felszenteltük egyházunk új püspökét

A képek szerzői: Andorkó Attila, Jakab Loránd, Pap Zoltán, Szabó Eszter. Cikkünk a 12. oldalon.

LÉLEKKENYÉR

Arcunk és identitásunk

ÚJVÁROSI
KATALIN

Aminap az egyik ismerősöm, aki egy hosszú nap után telítődött rossz élményekkel, kifakadt: ha ez a vírus lejár, s engem valaki álarcosbálba hív, nem állok jót magamért!

Nem is olyan régen még örömmel készültünk a farsangi alkalmakra – közösségi esteket szerveztünk, ahol vidám jeleneteken neveltünk, ügyes fiatalok színdarabokat adtak elő, aztán beöltözve valaminek/valakinek, hajnalig roptuk a táncot. Gyermekeink tobzódtak a vágyakban, mert eldönthetetlen volt számukra, hogy arcuk elé maszkot emelve, mely mesefigura életébe lépjenek be. Micsoda ajándéka volt ez a farsangi időszaknak! Ledobni egy-egy estére a saját identitást, és kipróbálni más! Bebújni az indián, az apáca, a király, az orvos vagy épp a bohóc életébe, és játszani azok személyiségével önfeledten! Találgatni, hogy kit takar a palást, a rongy vagy a csipke.

Ha nem érkezett volna meg életünkbe a világjárvány, talán ma is így farsangolnánk. Bátran ölténék magunkra álarcot vagy maszkot, és alakoskodnánk. Most azonban mindennapi kellékünk lett. Tudom, hogy az egészségügyi maszk nem ugyanaz, mint a játékos ünnepi álarc, de lélektanilag ugyanaz a szerepe: eltakarja az arcunkat, ezért szimbolikájában hasonló. Ha már életünk része lett, nézzük meg, milyen jelentése van.

Szinte nincs olyan kultúra, ahol ne találkoznánk a maszkviseléssel. Ősi civilizációk maradványai között találtak maszkokat, és ma is vannak hagyományok, melyek őrzik a különböző helyzetekben hordott álarcot. A pszichológia ma is kutatja, hogy miért szereti ennyire a gyermek és a felnőtt egyaránt viselni.

Tulajdonképpen mi is történik? Kezünkbe vesszünk egy tárgyat, azt arcunk elé helyezzük, és ettől valaki másnak mutatjuk magunkat. Az arccal társítja az ember önvalóját, s mialatt kipróbálja egy másik szerep viselését, rámutat valami nagyon lényegesre: a külső egy szerep, nem az a valódi mivoltunk! A valódi ott lakik bennünk, mélyen, láthatatlanul – és nem azonos semmilyen földi szereppel. Ekképpen a maszkviselés végső soron a halhatatlanság megtapasztalásához vezethet el bennünket.

Nem véletlen, hogy a maszkok kapcsolatban álltak mindenkori a halottkultusszal – a régi időkben azért készítették a halott ember arcáról maszkot, hogy megőrizzenek belőle valamit –, ezáltal is kiemelve az elmúlhatatlant. Az egyiptomi fáraóknál aranyból készítették, mert az arany a nap féme, ami az örök

élet jelképe. A rómaiak *larvának* hívták, meg sem lepődünk, ha összekötjük a lárva szóval, amelyből kikel a pillangó, ami a halálból sarjadó új élet szimbóluma.

A színházi maszkok és a télűző karneválok álarcai is a halottkultusból alakultak ki. A mindenkori ember hajlamos azt vélni, hogy amivel találkozott, attól már nem fél; amit eljátszott, amivel azonosult, az már nem tud ártani neki. A mindenkori ember vágyik a bizonyosságra, a biztosra, a biztonságra.

„Az Úr így felelt: megnyugtat téged, ha az orcám megy veletek? Mózes azt mondta: ha nem jön velünk a te orcád, akkor ne is vigyél tovább bennünket!”

(2Móz 33,14–15)

Ma talán a biztonságérzetünk ingott meg leginkább. A hosszúra nyúló maszkviselés, a végeláthatatlan rendelkezések, a pro és kontra érvek tanítanak ma is – leginkább embernek maradni. Nehéz, mert arcunkat eltakarva, érzelmeink is maszk mögé kerültek. Takaratlanul a szem maradt – elkerülhetetlen a szembenézés: ki vagyok én; milyen ember vagyok; a feladat, amit végzek, helyes-e; merre tartok; milyen értékrend alapján haladok; jó helyen vagyok-e; miről szól az életem; hol van Isten az életemben?

Mózesre gondolok, aki isteni parancsra kivezette népét Egyiptomból. Embertelen állapot volt a szolgaság, amiben élt népe, de biztos és kiszámítható volt számukra minden napnak minden lépése. Érthető, hogy lázadtak Mózes ellen, aki nem győzte hangsúlyozni, hogy Isten sokkal jobbat tervez számukra a szolgaságnál. Csak bízzanak benne, a Teremtőben. Ő pedig szolgája szavára vizet adott, mannat hullatott, megmutatta magát – de nem volt elég. A mindennapok zsörtölődése újra és újra kivirágzott.

Aztán magunkra gondolok, és arra, hogy Isten orcája most is velünk halad. Most, amikor a miénk rejte van, mert eljött az idő a befelé és a felfelé való nézésre. Milyen áldott, aki látja őt, és belé kapaszkodva éli mindennapjait. Milyen jó, amikor megengedjük, hogy ő vezessen a legnehezebb időszakban is. Milyen biztató, hogy amikor kívül összedől a látszik minden, ott van a hit bizonyossága: Isten szeretete mindig megtart! Mindig.

LÉLEKTÉRKÉP

Házasságról pajkos farsangon

SIMÓ MELINDA

Egy esküvői meghívóban arra kértek, hogy virág helyett inkább könyvvel kedveskedjünk a párnak. Lelkesen néztem át a párkapcsolatokról szóló irodalmat: John Gottman, Gary Chapman, Esther Perel, Kozma-Vízkeleti Dániel és Mihalec Gábor könyvei mind-mind beszerezhetőek magyarul.

Az elérhető támpontok és az erdélyi realitás között hatalmas űr tátong. Ma általánosabb, hogy egy osztályba zömmel instabil családi fészekből jönnek tanulni a gyerekek: válások, külföldi munkavállalások, függőségek teszik viharzónává az otthont.

Az ami lehetne és ami van között lévő szakadék tömítésére jó alkalom a házasság hete. Angliából származik az a kezdeményezés, amely Bálint napja környékén minden évben egy hétig a házasság és a család fontosságára kívánja irányítani a figyelmet. Magyarországon 2008-ban indult útjára ez a mozgalom, és mára Erdély több települése is csatlakozott a programokhoz.

2022-ben február 13–20. között zajlanak a programok, a magyar lakta területeken ez a tizenötödik alkalom. Az idei év témáját a Maradjunk együtt! mottó fogalmazza meg. Ezzel a címmel jelent meg Gary Chapman egyik könyve, amely a szervezők által ajánlott olvasmány. Mindenki tanulhat a könyvből, akit foglalkoztat, hogy miként lehet megelőzni a kezdetben jelentéktelennek látszó nézeteltérések elmérgesődését.

Sokunkban még tart az évindító lendület, és talán változtatni, érdekesebbé, élhetőbbé szeretnénk tenni kapcsolatainkat.

Maya Angelou szavai tükrözik számomra, hogy hová és hogyan lehet a mércét emelni: „Küldetésem az életben nem csupán a túlélés, hanem a gyarapodás; és hogy ezt némi szenvedéllyel, együttérzéssel, humorral és stílusosan tegyem” – vallotta a költő.

Számos erőforrás áll a rendelkezésünkre, és talán ideje, hogy a házastársak közötti szeretet székely mintáját egy kicsit szélesítsük, és tudatosabban nyúljunk azokhoz az eszközökhöz, amelyeknek örökösei vagyunk. Mire is utalok? Mindannyian ismerjük a viccet, amelyben a székely asszony felteszi a kérdést a férjének: szeretsz-e még? Sosem mondod... A székely férfi válasza pedig: Egyszer megmondtam. Ha változás lesz, szólok.

A reziliencia, a mindfulness, a kommunikáció javítása, a játszmák leleplezése, a játék mind kapcsolatjavító eszközök. Ezek közül most a játékra esett a vá-

lasztásom, hiszen farsang van, és csak fókuszba kell állítanom, ami a népi tudástárunkban fellelhető.

Mi jut eszedbe, ha meghalod a játék szót?

Szoktál-e a házastársaddal társasjátékozni?

Tudja-e rólad, hogy gyerekként mi volt a kedvenc játékod?

Beszéltetek arról, hogy ki milyen hiedelmeket hozott magával a házasságba a játékról?

Gyerekként megtanultál-e játszani?

Hogyan veszítesz?

A játék spontaneitásáról, kreativitásról, önfeledtségről, örömről szól. Vannak azonban olyan családok, ahol a játék negatív minősítést kap, és pusztán időpocsékolásnak gondolják. Pedig a játék a problémamegoldást is segíti.

Farsangkor eljátszhatjuk, hogy bárkik lehetünk: tündéreként virágokat, boszorkaként átkokat szórhatunk. Jánosfalván batyukáznak, harisnya és egyéb kellékek segítségével teljesen felismerhetetlenné álcázzák magukat, és történetek olyan alkalmak, amikor biza palástolatlanul felvállalták a pajzanságukat az épp maszk mögé rejtőző lelkész előtt.

A hasonló önfeledt pillanatok látnak el energiával. A tapasztalat mégis azt mutatja, hogy olyan ritkán élünk ezekkel az erőforrásokkal. A kapcsolatunk kezdetekor flörtölünk – ami a játékoság egyik formája, aztán egyszer csak a játék helyett játszmázni kezdünk.

A játék építi, a játszma rombolja a kapcsolatunkat.

A könyveken túl számos társasjáték is segíti a lélektani tudásunk bővítését. Az általam ismert játékok közül ajánlom a Párkapcsolati kártyákat, A Lélekpilangót, az Identity nevűt, az Érzelmek birodalmát, az Értékkaleidoszkópot.

Mihalec Gábort idézve: „Nem tartozunk a szüleinknek azzal, hogy továbbvigyük azokat a mintázatokat, amelyek már náluk sem működtek. De tartozunk a gyerekeinknek azzal, hogy olyan mintákat adjunk át nekik, amelyek boldoggá teszik őket.”

Ennek fényében kérlek, kedves Olvasó, hogy vizsgálj meg, láthat-e téged bárki meggörnyedve nevetni egy farsangi mókán, önfeledten belemerülni egy játék okozta flowélménybe vagy maszk mögé rejtve kipróbálni egy vágyott szerepet.

Amennyiben a válaszod igen, akkor te vagy a tartópillére a kapcsolatodnak, ha meg a válasz nem, akkor tedd fel magadnak a kérdést: milyen társ vagyok én?

HITFORRÁS

Kicsoda a kedvenced?

FÜLÖP
DEZSŐ ALPÁR

A Bibliát olvasva sok szereplővel találjuk szembe magunkat. Eleve előttünk a kérdés: vajon melyikük a kedvenc? Természetesen vélem, hogy azért vagyunk hívő keresztények, mert a kedvenc bibliai szereplőnk a názáreti Jézus. Elvégre az egész Szentírás számunkra a róla szóló evangéliumban csúcsozódik ki. De azért lényeges, hogy az isteni kijelentés nem csupán Jézus által, hanem megannyi más szereplőn keresztül is érkezhetsz számunkra. Amint lapozunk, a Bibliában megannyi szereplővel találkozunk, akik valamilyen formában mind-mind részesei a kijelentésnek. Pátriárkák és papok, próféták és királyok, akik zsoltárokat szereznek, az üdvtörténet részei, tanítványok, akik apostolokká lesznek, diakónusok és misszionáriusok... (hadd ne soroljuk mind fel őket!). S unitáriusokként a kijelentést folyamatosnak tudva a sort megszámlálhatatlan további más személlyel egészíthetjük ki a Biblián kívülről, akik hitünk szerint mind méltó módon tolmácsolták és tolmácsolták az isteni igazságot.

De ki a kedvenc?

A kedvenc személy, megtörténhet, hogy egy-egy emberi élet során változik. Mert bizonyos élethelyzetekben/életkorokban más és más történet s annak egyik-másik szereplője válhat számunkra igazán fontossá a magunk érzései és állapota függvényében.

Nekem ma a héber nép utolsó bírása s egyben első prófétája, Sámuel az igazán fontos személyiség, akinek az élettörténetében a mai életre/életemre vonatkozó fontos mondanivalót – ha úgy tetszik – példát látok. Róla szeretnék mesélni. Élete történetét itt most nem részletezem, mert a kedves Olvasó lehetőséget talál azt megismerni Sámuel próféta 1. könyvéből, de néhány szempontra mégis rávilágítanék.

– Sámuel csodagyerek, pontosabban születéstörténete csodálatos. Az édesanyja, Anna hű feleség, akinek azonban „Isten bezárta a méhe száját”. Sokáig nem született gyereke. Pedig vágyakozott. Számára a női élete beteljesülését jelentette volna, ha férje, Elkána iránti szeretetét gyermekáldással tudja megkoronázni. A gyermekáldás a társadalomban betöltött helyének igazolása (is) lett volna. Buzgón imádkozott a gyermekért, annyira, hogy Éli pap már-már részegséggel vádolta. Pedig az ő szívében csak a reménység élt.

S a gyermek megérkezett: tiszta áldás, ajándék! Az újszülött „eleve el volt rendelve”, hiszen az édesanya fogadalmat tett, hogy amennyiben fia születik, az Úr-

nak fogja szentelni őt. Tehát Sámuel már a születése által is hirdette, hogy aki meg nem szűnik az imádkozásban, s akiben a reménység megmarad, az Isten áldását meg fogja tapasztalni. Vagy Jézus szavával élve: „kérjétek, és adatik nektek, keressetek, és találtok, zörgessetek, és megnyitattik nektek” (Mt 7,7).

– Fentebb már említettem, hogy Sámuel utolsó bíra s egyben első próféta. Először is arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy e két hivatalban (bíra és próféta) van egy közös vonás: hogy Isten „elhívja” őket, azaz akikhez az Úr szól, kiválasztottak. Pedig a kiválasztottságuk, úgy gondolom, éppen abban mutatkozik meg, hogy ők meghallják az Úr szavát. Ellenében a keménynyakúakkal és gonoszokkal, akik számára „ritkaság volt az Úr igéje”, s ezért abban az időben „nem volt gyakran látomás” (1Sám 3,1). Mind a bíra, mind a próféta nyitott szívvel rendelkezik, aki lelkével odahajol az embertársához, és együtt tud érezni vele, érzékeli a társadalom állapotát, s megismerte a Mindenható szándékát. Olyan emberek, akiknek „van fülük a hallásra”, s ezért hallanak – az isteni szót is. Nagy dolog ez a rátermettség, de nem valami kiváltságot jelent, hanem olyan állapotot, amelyre mindannyian képesek lennénk. Bezzeg Ninivé lakosai, ha már meghallották végre Jónás ítéletében a veszélyt, képesek voltak megtérni, s így megszabadulni (Jón 3). A Jóel prófétát idéző Péter is a pünködsi lélek erejét annak tulajdonítja, hogy „fiai és lányaitok prófétálni fognak” (ApCsel 2,17). Tehát mindannyiunk számára adott e képesség, csak „fülünk” legyen, hogy „meghalljuk”, ahogyan Sámuel is meghallotta, s megtartotta az isteni kijelentést.

Aztán azért is fontos Sámuel bíráként és prófétaként is emlegetni, mert e két hivatal mégis merőben más. A bírák korában a héber nép laza törzsszövetségben él, akiket egyedül a bíra képes összehívni egy külső ellenséggel szembeni védekezésre, de ez a közösség a baj elhárításával egyidejűleg megszűnik. Ameddig együtt vannak a törzsek, addig minden hatalom a bíra kezében összpontosul, hiszen ő képviseli a szövetséget Isten és a törzsek között. Sámuel korában azonban a héber társadalom nagy változáson megy át. A nép királyt kíván, azaz olyan személyt, aki itt a földön, a mindennapokban összetartja a törzseket, vezeti a népet. Így a bíra egyszemélyes hatalma, „papkirálysága” megszűnik. Sámuel immár prófétaként Istent képviseli, Saul, majd Dávid pedig királyként vezeti a népet, s mint azt a későbbi események

igazolják: Isten és a nép akarata sokszor nem egyezik, így a szövetség sérül. Sámuelnek és a későbbi prófétaknak rendszeresen pont az lesz a feladatuk, hogy az éppen aktuális királyt és a mögötte levő népet (a társadalmat) Isten akaratával szembesítsék, ezáltal a szövetséget a helyes mederben próbálják tartani.

Sámuel kapcsán számomra fontos, hogy ő megéli a változást. Nem könnyű lemondani a meglévő hatalomról, de a nép akaratát elfogadja. Figyelmezteti a népet a veszélyekre, de nem szűnik meg Isten nevében a népért tevékenykedni. S itt mindkettő hangsúlyos: Isten nevében és a népért, azaz egymásért. Munkássága alapja annak, amit a Názáreti mintegy ezer

évvel később a legfőbb parancsolatként fogalmaz meg: nem választható el Isten és a felebarát szeretete, tehát a fő parancs kettős: szeresd Istenedet és szeresd felebarátodat (Mk 12,30–31 alapján). Ember számára bármiféle hatalom csak úgy gyakorolható, ha e kettő együttesen jelen van. Mint Berde Mózes emlegette: a véka tudomány mellé szükségeltetik a köböl erkölcs is.

Sámuel, az utolsó bíra és első próféta jelleméből én azt szeretném magamévá tenni, hogy a Teremtő áldásával megszületett emberként tudjam mindig egyensúlyban tartani az Isten és ember szeretetét az életben.

Farsang

KISS GERGELY

• A farsangi ünnepléseket és mulatozásokat sokan kedvelik. Vannak, akik szívesen és aktívan részt is vesznek a jelmezes forgatagban, míg mások inkább csak lelkes szemlélőként járulnak hozzá az ünnep sikeréhez.

A farsang, bár világi ünnep, és ősi hagyományai a pogány ókorba nyúlnak, mégis keresztény egyházi ünnepekkel van szoros összefüggésben. Kevesen ismerik a farsang eredetét, illetve azt, hogy mikor is ünnepeljük. Két egyházi ünnep közé ékelődik, és azokhoz szorosán kötődik: nevezetesen a vízkereszt és a húsvétot megelőző nagyböjt közé. Ennek megfelelően a kezdete mindig ugyanakkor, vízkeresztkor, január 6-án van.

Ezzel szemben a zárónapja annak függvényében alakul, hogy a nagyböjt kezdetét jelentő hamvazószerda éppen milyen napra esik. II. Orbán pápa 1091-ben született rendelete az, amely az őskeresztény eredetű hamvazzkodást – hamvazószerdát – hivatalos egyházi ünnepnapra nyilvánította.

Ezzel az aktussal az ősi termékenységi ünnepek beszorultak a karácsonyi ünnepkör vége és az említett rendelettel kiterjesztett húsvéti ünnepkör kezdete közé. Így már közvetlen időbeli kapcsolat, érintkezési pont jött létre a keresztény és pogány ünnepek között.

A föld különböző országaiban zajló farsangi ünneplések mindegyikének van közös eredője a múltban. Megjelenési formájukban ezek a tél végi maszkos, álarcos, jelmezes ünnepi vigasságok és események. Ebben érhető leginkább tetten az az ókori hagyomány, amely a világ számos népénél hasonló gyökerekből fakad.

A tél vége és a tavasz kezdete – a termékenység és bőség időszakának kezdete – az ókori népek mindegyikénél jeles ünnep volt, amit képletes díszítéssel,

különböző maszkokba és jelmezekbe bújva ünnepeltek. Ilyen volt az ősi kelta kultúra imbolc ünnepe, az ősi germán Freia (Freyja) istennő köszöntése vagy a Mezopotámiából a hellenisztikus kultúrkörbe asszimilálódó saturnalia ünnepek, a görög dionüszoszi és római lupercalia ünnepek.

Ezeket az archaikus ünnepeket tekinthetjük minden farsangok legrégebbi őseinek.

Az egyház a középkor végétől az ősi „farsangi” ünnepeket fokozatosan keresztény tartalommal kezdte megtölteni. A látvány a régi maradt, de a mögöttes ideológia átalakult.

A Magyar Néprajzi Lexikon – pontos hivatkozás megnevezése nélkül – 1283-at adja meg a farsang első írásos említéseként, de van olyan szakmai oldal, amely ezt jóval későbbre, a 14. század közepére teszi.

A magyar farsangi szokások jellemzően néphagyományokra épülnek, mégpedig elsősorban német eredetű néphagyományokra. A farsang név német nyelvterülethez köthető, osztrák–bajor eredetű szó, amelynek első írásos megjelenését többféle dátumhoz is kapcsolják. A farsang végső szógyökere a Fastenschank, azaz ‘böjti kocsmá’ szó, amely többszörös szókapcsolat és átalakulás után nyerte el mai ‘farsang’ formáját.

Az újlatin nyelvcsaládhoz tartozó országokban ugyanerre az időszakra a carneval (karnevál) szót használják. A szó jelentése pont ugyanoda vezet, ahová a farsang szó gyökerei is.

Már a legrégebbi farsangokon voltak farsangi köszöntők, valamint maszkos-jelmezes felvonulások, az úgynevezett maszkos alakoskodások. A farsangi szokások keretében maszkos emberek szalmabábokkal tréfás összecsapásokat is eljátszottak.

Kialakult a batus bál is. A batus bálnak az volt a sajátossága, hogy a résztvevők maguk vitték a mulatozáshoz szükséges ételeket és italokat. Később az iskolai közösségeknél is megtaláljuk a farsangot maszkabál formájában.

A Nyikómentén 1970-ben farsangi szokásokkal íjúsági, nagybál, házasemberbál, maszkabál címen találkoztam. Ezek a bálók nagyjából a farsangi időszakra estek, de a protestáns részen, Kecset-Kisfaludtól Rugonfalváig, egy hónappal is megnyúlhatott a bálozás ideje.

Akkoriban nem lehetett csak úgy mulatságot, bált szervezni, csak ha volt megfelelő műsor, ezért a nagybálokon a néptanács (a. m. polgármesteri hivatal) által jóváhagyott színdarabot, műsort kellett bemutatni.

A kultúrigazgató minden kulturális esemény megszervezéséért és levezetéséért felelős volt. Kultúrigazgatónak általában a tanügyieket nevezték ki, ahol nem volt, csak egyetlen tanító, ott őt. Feladatuk volt a tanácsi engedély beszerzése, a színdarab kiválasztása, betanítása, a zenészfogadás felügyelése, a belépési díjak szedését is ő ellenőrizte, mindezzel a (nép)tanácsnak kellett elszámolnia. Az előadás után következhetett a táncmultság, amelyen a környező falvakból is részt vettek.

Mivel ez a sok tennivaló egy embernek, személynek nagyon megterhelő volt, bár a papot nem nézték jó szemmel a művelődési otthonok környékén, felkérést kaptam, hogy segítenék a színdarab betanításánál. Szívesen segítettem, annál is inkább, mert a tanítónő később feleségem lett. Így belülről láthattam a bálnak nevezett farsangi multságok lezajlását. A felkészülés a színdarab betanulásával kezdődött, majd kitűzték az előadás időpontját, előző este főpróbát tartottak, ahova a bálba menni nem tudók, az idősek és gyermekek is beléphettek. Erre az alkalomra a családok vendégeket is hívtak. Teljes ünnepi készülődés történt.

A zenészfogadásnál többen segédkeztek, meghatározták a legmagasabb összeget, amennyiért fogadhatnak zenészt, majd az elhozatalukról is gondoskod-

Farsangi kosaras bál 2018-ban Gyergyószentmiklóson. Forrás: romkat.ro

tak. Három-négy főből álló csoport gondoskodott arról, hogy rendben menjen minden a belépéstől a multság lezajlásáig, felügyelve a rendre, hogy ne legyenek verekedések. A zenészek az előadás előtt egy-két órával kezdtek muzsikálni, ezzel kezdetét vette a multság, az előadás általában éjfélig tartott. Utána kezdődött a szereplők tánca, majd a közönségé. Éjjel után a szereplők hazavitték a zenészeket, megvendégelve őket, de legkésőbb egy óra múlva vissza is hozták.

Néhányan vendégeikkel hazamentek éjfélezni, a többiek ott maradtak, elővették a magukkal hozott italaikat, egymást megkínálva nótáztak. Miután visszajöttek a zenészek, folytatódott a bál reggelig, úgy is volt, hogy másnap délig.

A szomszédos falvak egymást támogatták, multságaikat más-más időpontra téve, a színdarabokat előadó csoportokat vendégszereplésre hívták és fogadták.

A kosaras bálók többnyire 1990 után jött újra divatba. Székelyszentmihályon és Bencédben is segítettem a tanítóknak a multságok előkészítésében. Ezek nagyszerű alkalmak voltak arra, hogy élő kapcsolatot tudjak teremteni a fiatalokkal. Lehet, épp ez a farsangi időszak lényege: az emberek gondtalanul és vidáman kapcsolatot teremtenek egymással, s így szinte észrevétlenül közösséget építenek.

Kendernövesztők

BALÁZSI DÉNES

• Január 6. a katolikus egyházban vízkereszt napja: a három napkeleti király a betlehemi csillag által vezéreltetve ekkor jutott el a kis Jézus bölcsőjéhez, hozva neki aranyat, tömjént és mirhát. A népi hagyomány szerint ezen a napon kezdődik a farsangi időszak.

Több mint fél évszázada élek a Felső-Nyikó mentén, Székelyszentléleken, ezen a kies hagyományok-

kal dicsekedő székely faluban. Mindig gazdag élménycsomaggal tarisznyált fel engem a színes, fényes, fennkölt karácsony ünnepkörének varázsa, amelyet a vízkeresztli házszenelés ősi gyökerű hagyománya a jókedvű, tréfás, olykor pajzán farsang beharangozása (becsengetése) lett az én családomnak is. Katolikus vallású feleségemmel tanúja és részese voltam az ese-

ményeknek, mindig nyílt székelly szívvel és tárt kapuval fogadtuk az életkedvet hozó, házszentelésre beérkező csengettyűs gyermekereget (iskolánkban tanítványaim, néprajzköröseim). Az elmúlt évig talán semmit sem változott a házszentelés liturgiája. A jókedvtől kicsattanó piros arccal zengték a csengettyűsök vagy híradók (7–12 éves fiúk) versét:

„Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Tudjátok, emberek, hogy jön a Szent Kereszt,

Ki néktek üdvösségetek, eljön ma hozzátok.

Mi többet nem beszélünk, csak egyet kérünk:

Szabad-e a Szent Keresztnek hozzátok bejönni?”

Igennel válaszolt az ajtóban álló feleségem. Erre ők így folytatták:

„Most Isten veletek, áldott jó emberek,

Kik a Szent Keresztnek szállást engedtetek,

A mennyei béke maradjon veletek.”

Vezetőjük átvette a nekik szánt ajándékot (régén a szenteltvízes üstbe dobták be a háziak a házszentelő gyermekeknek szánt apró krajcárokat, ma bankókat adnak), s ezután a kijárat felé távoztak: „Dicsértessék a Jézus Krisztus!”

Ha nem tudták fogadni, akkor egyszerű köszönéssel távoztak, és a kapura krétával egy vonalat húztak, ami azt jelentette, hogy oda nem kell bemenni a vidimuszoknak.

A vidimuszok vagy ministránsok beköszöntője következett, akik már ismerve a befogadás tényét, bátran jöttek be a karácsonyfás, a szentelést fogadó udvarunkba: „Láttuk az Úr csillagát napkelet felől, és eljöttünk imádni őt!”

A házszentelő pap, egykori jeles tanítványom így szólt: „Békesség e háznak!”

„És a benne lakóknak!” – válaszoltak a vidimuszok.

A pap elkezdte imát a vidimuszok folytatták. A kereszthódolat alatt a vidimuszok az ajtó felé távoztak.

Jóleső érzéssel szemlélttem az ünneplőbe öltöztetett gyerekeket, akiknek kedves arcvonásaiban, hangjukban és gesztusaiban örömmel fedeztem fel szüleiket, nagyszüleiket, egykori tanítványaimat. Megnyugtatót a gondolat, hogy a nemzedékek folytonossága nem szakad meg, lesz jövője a falunknak s vidékének.

E szertartás során a pap szenteltvízzel meghintette a lakásunkat, a szobánkat, ahol a feldíszített karácsonyfánk állott, valamint megáldott minket is, a benne lakókat. Pár szót váltottunk a szertartást végző volt tanítványommal és a kántorral, elbeszélgettünk a Covid-zárlat alatti egészségi helyzetünkről és a védekezés betartásának fontosságáról. Ez idő alatt a kántor a szokásoknak megfelelően a bejárat ajtószemöldökfájára felírta, azaz javította az évszámot és – a népi értelmezés szerinti – napkeleti bölcsek nevének (Gáspár, Menyhért, Boldizsár) kezdőbetűit: 20+G+M+B+22. Olvastam, hogy más értelmezés szerint a három betű a latin áldásformula – Christus

mansionem benedicat, a. m. Krisztus áldja meg e házat – kezdőbetűiből ered.

Az ünnephez kötődő szokások közül ma már csak az él, hogy ekkor szokás leszedni a karácsonyfát. A Covid-19-vírus elleni védekezésre szólító szabályoknak megfelelően a feleségem nem a vidimuszok által hozott keresztet, hanem a feleségem családi örökségének számító házi keresztet csókolta meg.

A római katolikus egyházi liturgiához egy régi népi szokáselemet tartalmazó hagyomány maradt fenn Szentléleken: a kendernövesztés. A házszentelésről távozó papot, kántort és vidimuszokat a család elkísérte a kapuig, hogy nagyra nőjön a kenderük. A házszentelő egyháziak távozása után a szomszédok kijöttek a kapuba, míg farsangi napokat kívánni egymásnak. A megszentelt otthonokban meleg farsangi kínálgatás és egymás életetése következett. Ez a szomszédolás kiterjedt az egész falurészre: mulatoztak az alszegi, felszegi szomszédok is.

Farsangi finomság. Forrás: flickr.com

A vízkeresztről és házszentelésről (háromkirályokjárásról stb.) ezt olvashatjuk a Magyar Néprajzi Lexikonban: „Székelyföldön a házszentelés után a papot égő gyertyával kísérték ki, hogy nagyobb legyen a kender...” Adatközlőim emlékeznek, a kollektivizálásig még szokásban volt, hogy az egyházfiak karjára fonalat (zserébet: maroknyi fonálmennyiséget) aggattak azzal a meggondolással, hogy legyen a sekrestyésnek (harangozónak) kellő tartaléka a miseruhák javítására. Majdnem napjainkig élt ez a szokás, némi változással: az egyházi hozzájárulást begyűjtő előjárók asztalára a házszenteléskor egy tányérba matring vagy karika cérnát helyeztek adományfonalként.

A kollektív gazdaság idején az egyéni parcellák megszűnésével nem volt kifizetődő az egyéni kender termesztése kis parcellákon, az ipari termelés fokozódásával és a textilgyártás bővülésével korlátozódott, kiszorult a kenderfonal házi felhasználása. A Székelyudvarhely környéki falvak asszonyai a rendszerváltásig a városi cérnagyárban dolgoztak, ahonnan köny-

nyen beszerezhették az ajándékfonalat spulni formájában.

A kendernövesztéshez kapcsolódó mozzanat a családi telekről kivonuló csengettyűsök harsánykodása, kikiabálása. A megszentelt háztól távozó gyermekcsapat a régiek emlékezete szerint ezt kiabálták a leányosháznál: „Jó fonó, jó fonó, szorgalmas, friss hajnalban kelő, aranyos hintóval vigyenek férjhez a legdaliásabb, leggazdagabb legényhez!”

Erre figyelt a szomszédság, sőt, az utcaszer is, mert ennek a kikiabálásnak ikertestvérét is megszülte a farsang ördöge, amelyik ott leleselkedett a nyílt utcán: „Rossz fonó, rossz fonó, délig aluvó, a kemence hamujában heverő, tyúkszaros taligával vigyenek férjhez egy részeges vénlegényhez!”

A megszentelt házból kiléptünk a farsangi utcára. A dévajkodás, pajzán szabadszájúság stb. a falu szája (ma a Facebook) elkezdődött. A rossz fonózás még element „a komámasszony” megtréfálására is, de már vaskos tréfának számított, ha pénzt adtak a gyermekeknek, hogy az illető ház kapujában kikiabálják: „Vénleány, vénleány, miért nem mentél férjhez...” vagy ennek az ikertársa: „Vénlegény, vénlegény, miért nem házasodtál meg...”

A háttérben, a jó mulatásra lesve az irigyek, rosszindulatúak, kárörvendők, ritkábban a kikoszorózott legények húzódtak meg, akik a tulajdonképpeni megrendelői voltak a jelenetnek.

A Covid-19-cel érvénybe lépett tilalmakkal felfüggesztődtek a kendernövesztés és a kikiabálás szokásai, nem akarom állítani, hogy megszűntek.

Itt a néprajzi gyűjtői címkézésnek megfelelő önkéntességemet befejeztem érzem. Igyekeztem a tölem telhető tárgyyszerűséggel leírni egy társadalmi jelenséget. Ugyancsak önkéntes indítással néprajzkutatóvá léptettem elő magam, amikor megpróbálom a jelenséget mélyebben megérteni, megértetni a közösségünk jövője érdekében. Nem szeretnék, farsangi stílusban fogalmazva, „botcsinálta doktor” lenni. Ezek után bátorkodom elővenni én is a Magyar Néprajzi Lexikont, Wikipédiát, az alkalmi néprajzi nyári táborainkon készült jegyzeteimet és az ajándékba kapott útmutatókat. Felfrissítésük után megpróbálom nemcsak megérteni, de meg is magyarázni a leírt jelenséget eredeti, történeti és társadalmi valóságukban.

Vízkereszt az egyik legősibb keresztény ünnep, amely Jézus megjelenésének, kinyilvánulásának momentumait kapcsolja egybe:

- a napkeleti bölcsek imádása (és korábban, a karácsony ünnepének kialakulása előtt Jézus születése),
- Jézus megkeresztelkedése a Jordánban,
- Jézus első csodája (a víz borrá változtatása) a Kánai menyegzőn.

Ezek közül később keleten Jézus keresztsége lett hangsúlyos (erre emlékeztet a vízszentelés), nyugaton pedig a napkeleti bölcsek látogatása került előtérbe –

olyannyira, hogy a római katolikus egyház a II. vatikáni zsinat óta csak ezt ünnepli vízkeresztkor, a többit más napokra helyezte át.

A magyarság körében a vízkereszthez kötődően különböző népszokások alakultak ki. Szokás volt a szenteltvíz hazavitele, amelynek gyógyító hatást tulajdonítottak: pl. megittatták az állatokat, magukra locsolták, a bölcsőre hintették vagy akár a ház földjét is meglocsolták vele. A víz és a tömjén szenteléséből alakult ki a házszenelés, amelyre már Mátyás idejéből van emlékün.

Vízkereszt napja a IV. század elején kezdett a keresztények körében terjedni a háromkirályok (napkeleti bölcsek) látogatásának, Jézus születésének és keresztségének, valamint a kánai menyegzőnek az ünnepeként. Később az ünnep elsődleges témája a keleti egyházban Jézus keresztsége, nyugaton a háromkirályok látogatása lett.

A protestáns vidékeken a házszenelés tiltásával is találkozunk a múltban. „Az ev. gömöri esperes az 1604. évi vizitáció alkalmával meghagyta: Epiphania napján ne járjon a lelkész feszülettel az utcán, mert ez botrányos, hanem egyezkedjék inkább híveivel, hogy ezen szertartás nélkül is adják meg, amit ilyenkor adni szoktak.” Ugyanakkor napjainkban ismét közeledni látszanak a felekezeti szokások: A vegyes lakosságú Segesváron az unitárius hívek igényelték, hogy Nagy Ferenc lelkészük, aki kitűnő viszonyt ápolt katolikus, ortodox, szász evangélikus és református lelkész kollégaival, induljon el házszenelni, látogassa meg a hívei családjait. A kemény diktatúra éveiben, amikor az iskolákból kitiltották, majd a templomokba korlátozták a karácsonyfa-ünnepélyek tartását, Fodor Dénes recsenyédi unitárius lelkész a karácsonyfalvi katolikus pap példájára meghonosította a falunkban a betlehemezést. Ifjú csapatával elvitte hívei családi hajlékába Jézus születésének karácsonyi örömeit.

A vízkeresztnek ma is van üzenete: Az ősi népi élet-ösztön első parancsa a víz, ivóvíz, források, folyók, tavak, tengerek, óceánok vízének tartalékolása, tisztaságának megóvása nemcsak keresztényi (felekezeti), de általános (humán biológiai) emberi létünk ügye is. A földgolyónk élővilágának, az emberiségnek a léte függ a víztől, vizeink tisztaságától. A második parancsolat: a család, a családi ház, otthon tisztaságának, szentségének megőrzése, biztosítása: a földünk, életünk bölcsője és színtere, tisztaságának megvédése és megőrzése isteni parancs. A család az emberi társadalom alapegysége, amely nemcsak biológiai létünk, de erkölcsi lényvé válásunk bölcsője és színtere. Védelméért nemcsak a keresztény felekezetek harcoltak és küzdenek ma is a maguk eszközeivel, de az egész józanul gondolkodó emberiség.

Ne hagyjuk a véletlenre a sorsunkat! Vízkeresztől a farsangon át húsvétig sem, azután sem!

Víg farsangi napokat!

Ünnepség a vallásszabadság napja alkalmával

Kovács István, a Magyar Unitárius Egyház püspöke kifejtette, hogy a vallásszabadság törvénye istenkérésünkben egymás elfogadásának felismerését és az Istenhez vezető úton való szabad járásunk jogát adta. Az 1568. évi ediktumot követő időben tapasztalt felekezetközi viszálykodások ellenére a határozat töretlenül mutatja a felekezeti közeledés lehetőségét, amely azáltal válik jelen idejűvé, ha a felekezetek képesek őszintén bocsánatot kérni egymástól az okozott sérelmekért. Az évindító rendezvényen a főpásztor bejelentette, hogy a 2022. esztendő témája a múltban gyökerező és jelenben is ható értékeink. Hozzáfűzte: „Ennek értelmében keressük tárgyi, szellemi értékeinket, amelyből kisarjad a jelen, ez az örökség a mi munkánk, imádságunk és cselekvésünk által válják továbbadandó hagyatékká.”

A vallásszabadság napja alkalmából szervezett ünnepség két helyszínen zajlott: délelőtt 11 órától Tordán, illetve délután 6 órától Kolozsváron.

A tordai unitárius templomban a szószéki szolgálatot Csete Árpád, a Homoródalmási Unitárius Egyházközség lelkésze, az Unitárius Lelkészek Országos Szövetségének elnöke végezte. Beszédében elmondta, hogy a vallásszabadság törvénye, egymás elfogadásának, a szeretetnek törvénye, amely utakat nyit egymás felé, s ezeken járni mindannyiunk felelőssége.

Gorzó Boglárka népdalénekes előadása után köszöntőbeszédet hangzottak el.

Józsa István Lajos házigazda lelkész kifejtette, hogy számára a január 13-i ünnepek olyanok, mint a családi találkozók, hiszen mindannyian testvérek vagyunk a hitben. A vallásszabadság törvénye az a kezdet, amely az Istenben való testvériség útján indított el bennünket.

Potápi Árpád János, Magyarország Miniszterelnökségének nemzetpolitikáért felelős államtitkára szerint Erdély megmaradásának egyik titka a vallásszabadság volt, amely nemcsak emberi jog volt a múltban is és ma is, hanem az ország és az azt alkotó nemzetek létének védelmét is szolgálta.

Kolumbán Vilmos József, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet rektora az erdélyi magyar történelmi egyházak nevében köszöntötte a jelenlevőket. Elmondta, a vallásszabadság közös kincsünk, amely a bevett vallások számára megteremtette az együttélés és egymás elfogadásának alapjait. Hozzátette, hogy a kommunista állam által létre kényszerített protestáns teológiai intézet példázza, hogy a kedvezőtlen történelmi körülmények is teremthetnek áldásos együttműködést, ha a felekezetek képesek egymás értékeinek a felismerésére.

A Himnusz eléneklése után a gyülekezet a vallásszabadság emlékművéhez vonult, ahol Sándor Krisztina, a Magyar Unitárius Egyház főgondnoka mondott ünnepi beszédet. Arra biztatta a hallgatóságot, hogy merítsen ihletet szellemi és kulturális örökségünkől, amely ma is irányt mutat, erőt ad munkánk folytatásához, s amelyre jövőt alapozhatnak a fiatalok.

A kolozsvári belvárosi templomban Bálint Benczédi Ferenc nyugalmazott püspök végzett szószéki szolgálatot a Zsolt 42,1–4 alapján. Kiemelte, hogy a bennünk élő és szerető Istent kell felmutatni mindig, mindenkoron. Istennel és embertársainkkal való kapcsolatunkban arra a munkatársi és tanítványi viszonyra van szükség, ami képes felmutatni Isten szeretetét ebben a világban.

Brendus Réka, Magyarország Miniszterelnöksége Nemzetpolitikai Államtitkárságának főosztályvezetője elmondta, minden év január 13-án a hitnek a vallás fölötti győzelmét ünnepeljük. Értelmezésében ez az ünnep a hitnek, mint Isten bennünk élő megnyilatkozásának ünnepe. 1568 óta ugyanis nem a vallás irányítja a hitvilágot, hanem a belső értelmezésünk és érzéseink szerinti hit adja a vallások lényegét.

Ez alkalommal köszönte meg az egyház Bálint Benczédi Ferenc nyugalmazott püspök lelkészi és főpásztori szolgálatát. Beszédet mondott Rácz Norbert Zsolt főjegyző, a Kolozsvár-belvárosi Unitárius Egyházközség lelkésze, Farkas Emőd főgondnok és Szombatfalvi Csongor, a Désfalvi Unitárius Egyházközség lelkésze.

Az eseményen közreműködött a János Zsigmond Unitárius Kollégium Péterffy Gyula-kórusa és Ördög Ödön karnagy, Loghin Anett kollégiumi diák, valamint Román Eszter, a Kolozsvári Állami Magyar Színház színművésze.

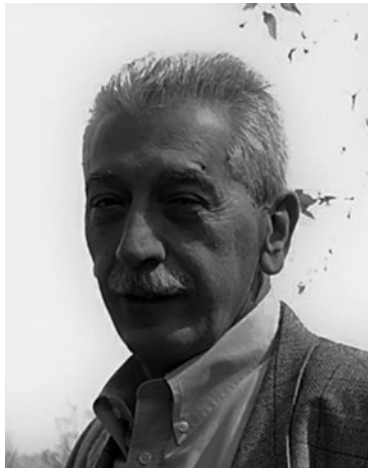
A záróének után a Dávid Ferenc-szobor koszorúzására került sor, ahol Lőrinczi Lajos közügyigazgató mondott imát. Az ünnepség állófogadással zárult.

A MUE SAJTÓOSZTÁLYA

In memoriam Bencze Márton (1950–2021)

Bencze Márton 1950. november 23-án született Budapesten, Guráth Katalin és Bencze Márton unitárius lelkész, a magyarországi unitáriusok későbbi püspöke második gyermekeként. Testvérei: Bogárka, Gábor és Mária. A Veres Pálné Gimnáziumban érettségizett, majd a számítógépes programozás szakterületén folytatta tanulmányait. Több munkahelyen is dolgozott informatikusként Magyarországon és külföldön egyaránt. Az 1970. év nyarán vette feleségül Tercsi Franciskát, házasságukból egy leánygyermek, Orsolya született.

Bencze Márton az 1990-es évek elejétől kezdve aktívan vett részt az unitárius egyházi életben, jelentős szerepet vállalva egyházunk rendszerváltás utáni újjászervezésében, egyházi titkárként, elnökségi tagként. 1994-től 2013-ig az unitárius televíziós műsorok szerkesztője volt, majdnem kétszáz vallásos jellegű műsort készített.

2021. december 21-én hunyt el szülővárosában. A gyászistentisztelete 2022. január 15-én volt a Bartók Béla-egyházközség templomában. Földi porait kívánsága szerint Erdélyben, Székelyföldön helyezik örök nyugalomra. Emlékistentiszteletére egy későbbi időpontban édesapja, idős Bencze Márton szülőfalujában, Homoródkeményfalván fog sor kerülni. (U. K.)

Visszatekintő

Hálával tekintünk vissza a 2021. évre. Igaz, a járvány miatt sok bajt és gondot láttunk, a vele kapcsolatos korlátozások igencsak megnehezítették életünket és működésünket. De az ezzel kapcsolatos lelki és gazdasági túlterheltség és veszteség ellenére jobban el tudtuk végezni feladatainkat, mint a korábbi évben. Ezért, igen, hálával gondolunk vissza. Ez a hála legelőször Istennek szól, amiért a gondok és bajok között erőt adott, megvigasztalt, biztatott. Sokszor váratlanul olyan ajtókat nyitott meg és olyan csatornákat csatolt be életünkbe, amelyekről nem is álmodtunk. Úgy, ahogy az életben ez mindig lenni szokott. Úgy, ahogy Jákóbnak eget-földet összekötő létrát nyújtott. Úgy, ahogy Mózesnek a Hórebbe történelmet megváltoztató feladatot adott. Úgy, ahogy Illést hollókkal etette, amikor a kétségbeesésben már a „jobb meghalnom, mint élnem” helyzetéből emelte fel. Így volt ez Csehétfalván is, a Hagyományos Székely Jövő Központban.

De hálásak vagyunk embertársainknak is. A 2020. esztendő is támogatóink, barátaink segítségével veszelhettük át. Nem volt ez másként a 2021-es esztendőben sem, bár, hála Istennek, a járvány csendesebb időszakában tudtunk táborokat tartani és vendégeket fogadni. Az ehhez kapcsolódó külső és belső segítség pedig lehetővé tette azt, hogy idősprogramjaink is célba jussanak. A magyar kormány Bethlen Gábor

Alapkezelő Zrt. által nyújtott támogatás, a nálunk táborozó szervezetek segítségével, a szociális konyhánk működésére érkezett sok adomány tette lehetővé azt, hogy hagyományörző, nemzetfenntartó, közösségformáló, értéktovábbadó céljainknak érvényt szerezzünk.

A néptánc-, gitár-, vallás-, kézműves és más táboraink, családi rendezvényink – a járványügyi szabályok keretein belül – lehetőséget nyújtottak a találkozásra, a résztvevők testi-lelki egyensúlyának erősítésére, továbbtanulásra, Istennel, szülőfölddel és barátaikkal való kapcsolataik mélyítésére. A százhusz idős és egyedül élő embertársunknak tizenöt faluba naponta kiszállított meleg ebéd nemcsak a napi szükségletet pótolta, hanem a közösséghez való tartozást is erősítette.

Legyen áldott mindenki élete, aki segítette a gyermekeink fejlődését és öregjeink megsegítését, és illesse köszönet a Hagyományos Székely Jövő Központ munkatársait is, akik mindaddig hűségesen helytálltak.

LŐRINCZI LAJOS

Szentelési ima és beszéd

KOVÁCS ISTVÁN

Január 29-én került sor Kovács István egyházfő szentelési ünnepségére. A szertartást Bálint Benczédi Ferenc nyugalmazott püspök, Rácz Norbert Zsolt főjegyző, Csécs Márton Lőrinc, Fazakas Lajos Levente, Szentgyörgyi Sándor, Csáki Levente, Solymosi Alpár, Szabó Előd esperesek, Kriza János püspöki helynök és Lőrinczi Lajos közügyigazgató végezte.

• Örökkévaló Istenünk, szerető és gondviselő, édes Atyánk!

Most, amikor embertársaim és a te színed előtt álllok ezen a felemelő ünnepen, szinte megremeg a térdem, és kavarnak bennem a kérdések: Méltó vagyok-e? Alkalmas vagyok-e erre a hatalmas megbízásra?

Az vigasztal, mindenható Isten, hogy próféták elhívásának pillanatában is ott visszhangzanak ezek nagy kérdések, kételyek, vívódások. Mert aki felméri küldetése nagyságát, óhatatlanul méltatlannak érzi magát az erejét meghaladó meghíváshoz. Itt, az imádságban jön a te megnyugtató válaszd: nem az alkalmasakat hívod el, hanem az elhívottakat teszed alkalmassá arra, hogy munkatársaid legyenek. Mekkora öröme ez, hogy mindnyájunkat, minden területen a bizalommal megelőlegezett elhívás tesz alkalmassá mindenre, és az elhívás maga a teremtő erő, a te többre hívó, bátorító csodatevésed. Szinte ujjongva kell megélnünk ezt az örömezt mindnyájan, lelkipásztor szolgálóid, világi vezetők és mindnyájan, akiket erőnk felettinek tűnő szolgálattal szólítottál meg az élet valamely területén.

Így hát elhívásodra válaszként mondom Ézsaiás kételyből vállalássá izmosodó szavaival: „Itt vagyok, engem küldj!” (Ézs 6,8b), Dávid Ferenc börtönfalak közt is szabad szavaival: „Szárnyad van, lelkem, meg ne tagadd magad!” Mondom Erdély megtörhetetlen püspökének, Márton Áronnak sziklakemény szavaival: „Uram, ha úgy látod, hogy a krisztusi életességemnek és lelke mélyén Feléd áhítózó népemnek szüksége van rám, *non recuso laborem*. Vállalom szándékodat, nem futok meg a munkától.” Ehhez a vállaláshoz pedig alázattal mondom a nagyságos fejedelem, II. Rákóczi Ferenc imádságát: „Adj lelket a különbségtételre, adj szívet a végrehajtáshoz és erőt a befejezéshez! Erősíts meg engem az igazságban, hogy annál inkább megerősödjem a szeretetben.”

Áldd meg gyülekezeteinket Erdélyben és az anyaországban, minden téged kereső testvérünket a Kárpát-medencében és a nagy világban!

Áldd meg ünnepségünket! Ebben az időtlen ünnepben tedd jelenvalóvá azokat, akik előttünk jártak, akik ezt a kelyhet kézbe vették, és táplálkoztak belőle, akik lélekben itt vannak, áldd meg a mában imádkozó és dolgozó népedet, áldd meg őket, akik a jövőben

várják, hogy szeretetünk által megérkezessenek a létezés csodájába, hogy tovább álmodjanak, hogy tovább építsék a te gyönyörű országodat. Ámen.

Ünneplő gyülekezet, kedves testvéreim!

Meghatódva és megilletődötten állok itt, ezen a szószéken: a nagy elődök méltatlan utódja, aki imádkozom, hogy méltóvá váljak. Meghatódottan állok itt, mert ritkán láttam ezt a templomot ennyire élni, ennyire megtelve ünneplő, Istent kereső, imádkozó em-

„Az Úr pedig a Lélek, és ahol az Úr Lelke, ott a szabadság.” (2Kor 3,17)

„Mert ti, testvéreim, szabadságra vagytok elhívva; csak a szabadság ne legyen ürügy legyen a testnek, hanem szeretetben szolgáljatok egymásnak.” (Gal 5,13)

berekkel. Itt vagyunk az ünnep különös idejében, amely kirepít a jelenből az időtlenségbe, és itt egymásba ölelkezik a múlt és a jövő. Valóságosan érzem, hogy akik fogták ezt a kelyhet az évszázadok során, azok most mindazzal, amit álmodtak, és mindazzal, amit tettek, lélekben itt vannak. És azt is hiszem, hogy ők is itt vannak, mindazok, akik várják, hogy a szerelmünk meghívja őket a lét csodájába. Eljövendő gyermekeink, akik ma még álmodok, de akik Isten idejében már rég valóság.

Így állok itt most, és szólok, mert szólnom kell. Szólok ma nektek erről a különös ajándékról, a szabadságról, amelyet annyit kerestek az ember, hogy amiként Szilágyi Domokos mondta, annyit kerestük, „hogy lelkünkre bütykösödött a bánat”.

Annyit kerestük a történelem folyamán Istennél, a helyes úton, és jaj, sokszor annyit kerestük tévutakon... Két ellentétes fogalom feszül egymásnak a felolvasott bibliai versekben: a lélek és a test. Görögül a *pneüma* és a *xarx*. Mondhatnánk, hogy a szent és a profán, de talán inkább a tisztán szent és a szentségbe vágyakozó test. Ezek ősi küzdelme a történelem folyamán mindig meghatározta, hogy szabadságban éltünk-e vagy rabságban, hogy dörögtek a fegyverek,

vagy béke lakozott az emberi lelkekben. Mindig az döntött, hogy a kiáradó lélek vagy az önző test volt-e a meghatározó.

Püspöki szolgálatom megelőző hónapjaiban – hiszen a járványnak tulajdoníthatóan most már fél év telt el a Zsinaton való megválasztásom óta – volt alkalmam többször újságírókkal beszélgetni. A látványos változtatásokat, programokat ígérő, politikusok indulásakor megszokott válaszokra várva több alkalommal arról kérdeztek, hogy milyen radikális újítási célokat tűztem magam elé püspöki szolgálatomban. A válaszómban elmondtam: itt nem az egó egyéni mutatványára van szükség, hanem a szolgálat alázatos folytonosságára, mert ezt várja tőlünk az élet, a jó Isten. Ha kell, visszatérésre haladó hagyományainkhoz, az Istenhez közeledés, az Istennel haladás hagyományához. Az újítás, amire a modern kornak szüksége van, az maga a visszatérés. Visszatérés Istenhez, a gyökerekhez, az eredethez, visszatérés ahhoz a keresztény fundamentumhoz, amelyről éppen elmozdulóban van életünk a test szerinti szabadságkeresés miatt.

A modern kor szabadságát kereső embere hasonló helyzetben van a tékozló fiúhoz. Ismerjük a történetet: az atyai jussát követelő ifjú, aki az atyától elszakadt, önző szabadosságba fulladó szabadságkeresése folytán a disznók vályúja mellett találja magát. Mert nem lélek szerint, hanem test szerint kereste szabadságát. Egyetlen esélye van: a visszatérés az atyai házhoz, Isten lelkéhez, ahol az a szabadság lakozik, amelyet tudatlanul más helyen keresett. Így hát a visszatérés a tulajdonképpen előre vezető irány, mert a haladás útja egyirányú, csak Isten felé járható. Ezt az előre mutató visszatérést hirdette a reformáció, ezeket az eredeteket kereste Dávid Ferenc a tiszta jézusi kereszténységhez visszatérve. A visszatérés a szabadsághoz nem más, mint visszatérés az isteni világrendbe, hazatérés az Atya karjaiba.

Egy katolikus barátom szava visszhangzik bennem, aki unitárius hitvesével hangsúlyozza: Ők soha nem időt töltenek vagy áldoznak, hanem időt szentelnek a fontos dolgoknak. Az áldás is meglátszik munkájukon. Egyetlen esélye van a jelenben ennek a disznók vályúja mellé süllyedt, szentségét vesztett világnak: visszatérni a profán állapotból a megszentelt állapotba.

Ezért tartom üzenetértékűnek azt, hogy a mai ünnep megnevezésével visszatértünk a püspökszentelés fogalmához, és nem beiktatásnak, főleg nem avatásnak nevezzük, ahogy a kommunista időkben minket, akkori lelkészeket felavattak, mint a pionírokat vagy úttörőket. Itt most nem az uralkodó, a világi hatalmasságok előtt kell hűségesküvet fogadni, miként ez volt fő célja a korábbi püspökbeiktatásoknak, hanem Isten előtt megállni, hogy lelke által megszentelődjön a főpásztoron át egész egyházi közösségünk. Isten és

közösség megszentelő erejét élem meg most, és a fejre áldást adó kezek meghosszabbításában mind ott vagytok: lelkésztársak, világi vezetők, akikkel együtt szolgálunk, unitárius híveink Erdélyben és az anyaországban és ti is mind, magyar és más nemzetű keresztény testvéreim. Mert együtt szenteljük meg egymást, az egymást megtisztelő, egymást szolgáló szabadságban.

Azt is látom, hogy bármily fontos ez a szentelés, mégsem tesz egyik pillanatról a másikra alkalmassá a szolgálatra. Mert ezt az alkalmassá tevő, átalakító csodát bennünk a jó Isten csak az imádság által végzi el, mert minden alkalommal, amikor kérjük az ő segítségét, egy lépéssel közelebb jutunk elhivatásunk betöltéséhez. Ezért hívlak, lelkésztársaim, és ezért hívlak mindnyájukat, testvéreim, naponta imádkozni, mert nem szemlélődő, vallásos világnézeti klub vagyunk, hanem imádkozó gyülekezet, amely éppen az imádság által válik alkalmassá arra, hogy befogadja Isten lelkét és általa a szabadságra való elhivatását, az egymást szolgáló cselekvő szeretetet.

Püspökként – az *episzkoposz* görögül szolgálatot jelent –, lelkészekként, világi vezetőkként szolgálók és őrállók csak úgy lehetünk, ha magunk is Isten által vezetettek vagyunk, ha naponta kérjük fentről az útmutatást, hogy helyes döntéseket hozhassunk, hogy méltóvá váljunk a szolgálathoz.

Több mint három évtizedes lelkészi szolgálatom eredményei között számomra egyik fontos hozadék, hogy az ezidáig elmondott imádságok, szolgálatok – amelyekről csak remélhetem, hogy valamilyen mértékben megváltoztatták a gyülekezetek életét, amelyekben szolgáltam – engem megváltoztattak. Mert magamnak mindig elhittem, amit imádkoztam, és amit prédikáltam.

Van egy hűséges, ifjú barátom, tizenkilenc éves korú önmagam. Lázadó ifjú, aki egy szabadságtól megfosztott, levegőtlen korban mindennél fontosabbnak tartotta a meg nem alkuvást, a szabadságot. Ez az ifjú katonaságba indulása előtti napon, egy kávézó asztala mellől mintegy időpalackba zárt üzenettel üzent későbbi önmagamnak ezekkel a gondolatokkal: „Lehet, hogy a katonaságban vagy későbbi életed során – mert érettebb leszel, mert úgy hiszed, hogy így kell – megalkuszol, és millió okos érveléssel fogod igazolni megalkuvásaidat, hogy miért adtad fel szabadságodat. De ha feladod, bármilyen bölcsen érvelsz is, soha nem lesz igazad! Lehet, hogy naivnak nevezél majd, de tudd, hogy az én oldalamon lesz az igazság!” Ez az ifjú most is itt ül a templomi padban, és ott ült minden templomban, ahol szolgáltam, és mindig ott van a tükörben velem szemben. Nem engedett, számon kért. Sokat vitáztunk, tanultunk egymástól. Mindig arra emlékeztetett, hogy ne feledjem: nem a megalkuvás, nem a tájba simulás, nem valami más haszon, hanem éppen a szabadságkeresés vezetett Is-

ten karjaiba. Ma a szemébe tudok nézni, és ő is egyetértőleg bólint, amikor azt mondom neki, hogy jól sejtette: a szabadság nemcsak annyi, ami az akkori bezártságban elsődlegesen fontos volt – a kötelékekből való kiszabadulás, a béklyók lerázása –, hanem éppen ellenkezőleg: maguk a kötődéseim jelentik szabadságomat. Kötődésem Istenhez, kötődésem családomhoz, barátaimhoz, kötődésem népemhez, kötődésem egyházamhoz, kötődésem szülőföldemhez, a teremtett világhoz, egyszerűen gyökereimhez és a magasba hívó Istenhez. Mert olyanok vagyunk, mint a fák: a gyökereink kötnek és a mélységből táplálnak, kitarulkozó lombzatunk pedig a végtelen ég felé tör, és Isten fénye által táplál.

Csak a kötődésben van szabadság. A legszebb paradoxon: a szeretet kötelékében megélt szabadság. Szent Ágoston mondta: „Egyszer s mindenkorra szóló rövid parancs parancsoltatik tehát neked. Szeress, és tégy, amit akarsz!”

Ez azonban nem statikus, nem az egyszer s mindenkorra megvalósult szabadság állapota, hanem Pál apostol felhívása szerint az egymásnak szolgáló szeretet állandó küzdelme, a *pneüma*, a lélek küzdelme a szent és a profán határán vergődő *xarxszal*, a testtel. Mint a sportolónál az edzés, a kerékpárosnál a mozgás: nem lehet leállni. Ha leállunk, ha nem imádkozunk, ha elveszítjük éberségünket, azonnal a *xarx*, a hús-vér test költözik a *pneüma*, az Úr lelke helyére, és a szabadságot vagy a test mohó szabadossága, vagy önzése, vagy világpusztító hataloméhsége váltja fel.

Ha a történelem magasztos, előremutató megvalósításait nézzük, ezeknek létrejöttében mindig tetten érhető Isten lelkének jelenléte, az Isteni világrendhez való igazodás. Amikor megvalósult a karácsonyi örömmel: dicsőség a magasságban Istennek és az emberekhez jóakarát, és a földön békesség. És fordítva: amikor sötétség, zsarnokság, fájdalom, háború ülte meg a világot, vagy hátat fordított az ember Isten lelkének, vagy félreértve és kisajátítva akarátát, éppen az ő nevében követte el legszörnyűbb bűneit.

Ilyen Isten lelke által vezérelt, szabadságot hozó történelmi pillanat volt a jézusi evangélium világot megváltó üzenete, megannyi próféta, vallásalapító és minden, Isten kijelentését befogadó szellemi megvalósítás, ami a világot előbbre vitte. Ilyen pillanat volt itt, Erdélyben 1568-ban a vallásszabadság törvényének tordai kihirdetése, amely szentesítette az Istenhez vezető úton való szabad járásunk jogát és istenkeresésünkben egymás kötelező elfogadásának felismerését.

Minden bizonnyal Isten lelkétől fordultunk el akkor, amikor az azt követő közel fél évezredben olykor az egymás vallásgyakorlásának akadályozásával vétkeztünk, tévedtünk, és ez is része volt életünknek. Nem feledhetjük azt az időt sem, amikor a katolikus testvéreink százötven éven át nem választhattak püspököt, vagy amikor később az ellenreformáció alatt

éppen katolikus testvéreink korlátozták a protestánsokat hitéletét, vagy amikor éppen a különböző protestáns felekezetek nehezítették egymás vallásgyakorlását. Történelem. Múlt. Nem a mi vétünk, de a mi esélyünk, hogy szembenézzünk velük. Mi, különböző felekezetű erdélyi keresztények ma csak akkor vagyunk méltók erre a magasztos, közös örökségre, ha belátjuk, hogy általa Isten egy kimagasló lehetőséget kínált mindnyájunknak az egymásra találásra, amely lehetőség azóta is adva van, és amelynek érdekében tudnunk kell őszintén bocsánatot kérni egymástól: protestánsok a katolikusoktól, katolikusok a protestánsoktól és a protestánsok a protestánsoktól. Ez az igazi szabadságra hivatás és a szeretetben való szolgálás egymásnak. Nem diplomáciai, üres sallangot szólok most a szószékről, hanem szívemből mondom ezt: mert hiszem, hogy létszükséglet az, hogy megfogjuk egymás kezét. Mert szükségünk van egymásra ma, amikor két szélsőség gyötri a világot: az egyik a vallásos türelmetlenség és fanatizmus, a másik a vallásellenesség megannyi változata. Míg a vallásos fanatizmus terrorizmusba átszippantó veszélye nyilvánvalóan felismerhető, ezzel szemben a világot felfalni akaró vallásellenesség sokszor megtévesztő: a szabadság jelszavával akarja Istentől elválasztani és szolgátságba hajtani az embert.

Ifjúkoromban Isten elhívása a létezés gyönyörűsége feletti öröm formájában bizsergett végig ereimben, amit mindenkivel meg szerettem volna osztani, a kedvetlen, lemondóan legyintő embereket valósággal meg szerettem volna rázni, felébreszteni. Farkas Árpád soraival szólva: „ébreszteni a nagyra nőtt, de alvó jegenyét is” – ez a sor volt ballagási kártyánk mottója is –, s arcukba kiáltani az embereknek Szilágyi Domokossal, hogy „szép a harc, szép ez az emberi lét”. Azóta is vallom, hogy Isten lelke jelenlétének egyik legnagyobb ajándéka a felébredés és a megvilágosodás, amely nélkül nincs szabadság. A felébredés, hogy itt vagyunk Isten teremtett csodájának kellős közepén. Ezzel a lelkesedéssel kívánom ma megrázni sokszor reményt vesztett, elkedvetlenedett magunkat, és életörömmel hirdetni, hogy van értelme az imádságnak és munkának, mert az Úr lelke velünk van. Nekünk, új vezetőknél adjon Isten hitet, lelkesedést, hogy imádságos lélekkel és bölcs szívvel lehessünk közösségeink megtartói. Legyen minden időben bátorságunk, hogy határozottan kalauzoljuk a ránk bízottokat, tudva azt, hogy hivatásunkban ott tündököl az isteni igazság és a jézusi evangélium. Legyünk tudatában annak, hogy egyházunk nagy értékeknek örököse. Viszontagságos évszázadai folyamán sokszor próbára tetetett a hite, de a pusztta megmaradása ellenvetést nem tűrő bizonyítéka annak, hogy az Úr velünk maradt nemzedékről nemzedékre, és az ember által megélhető legnagyobb szabadságra hív el bennünket: a szeretetben egymást szolgálók szabadságára.

Hívlak hát magam is erre a legnagyobb szabadságra: szolgálni. Együtt. Mert elmulasztjuk kötelességünket, ha csak emlegetjük a szabadságot, vallásunkat és örökségünket, és nem öleljük át az egyes embert. Népünket, az emberiséget is az egyes ember által, akinek arca van, a szemében öröm vagy fájdalom, aki akár hagyatékát rendezgető, reszkető kezű, a folytatás vigaszát szomjazó idős, vagy éppen ifjú, aki az elvándorló tékozlás, a szülőföldhöz kötődés vagy a sza-

badságkeresés hármasság útján vergődik, a családot alapító anya, aki biztatást vár, hogy merje vállalni gyermekét, a táncoló, verset író, éneklő, csodát művelő, égbe szárnyaló vagy elbukó, szeretni tudó és szeretetre méltó embert itt, Erdély eldugott falvaiban vagy a budapesti forgatagban, itt és mindenkor szolgálni. Ezt adja meg nekünk a jó Isten, aki ebbe a szabadságba hívott el, ebben legyen munkatársunk.

Ámen.

Legátus voltam Lőrinczi Lászlónál Ürmösön

KÁLNOKI KIS TAMÁS

• Érdeklődéssel olvastam András György *Lőrinczi László emlékezete 1–2. c.* írásait az *Unitárius Közlöny* tavalyi augusztusi és szeptemberi számában. A szerző egykori ürmösi legátusi szolgálatainak idejére, az őt fogadó lelkészre, Lőrinczi Lászlóra emlékezett.

Az 1964–1965. tanévben én is Ürmösön voltam legátus, és bennem sem akármilyen emlékek maradtak és idéződnek fel néha, ha ottani szolgálataimra visszagondolok. Harmadéves voltam akkor. Az ürmösi egyházközség a mindössze néhány fogadóhely egyike, lelkésze, Lőrinczi László pedig a papság körében és más területen is hírneves, elismert kiválóság volt. Mellette tapasztalatot szerezni, szószerre állni és véleményét meghallgatni a beszédek elhangzása után rangot jelentett a teológusi megmérettetés stációjának sorában. A fiatalabb lelkészek szigorúan következetes, különleges, szófukar és puritán emberként emlékeztek rá, amikor meséltek a vele való találkozásairól, szerepléseikről az egyházközségben. Közszájon forgó neve a tyúkász pap volt. Ő is tudta ezt, ezért tett említést róla emlékiratában (*A Vallok életutamról* 3. c. írása a *Keresztény Magvető* 1992. évi 3. számában jelent meg).

Ürmösre személyvonattal utaztam Kolozsvárról. Az esti órákban, jóval sötétedés után érkeztem oda. A sövényen szegélyezett vasúti megállóban lámpa nem égett. Szinte tapogatózva indultam el, várva, hogy szemeim hozzászokjanak a sötétséghez. Néhány perc múlva találtam rá az útra, s egy emberre a sövényen belül. Ő igazított el. Így leltem rá a gyümölcsöskert kapujára, pillantottam meg a fehér templomtornyot a magasban, s kerültem el a télen is használt nyári konyha ajtajáig, napközbeni tartózkodási helyünkig. Csak éjszakára, aludni mentünk fel mindhárman a házba, az egyébként jóforma lelkészi lakásba. Puritán, majdnem rideg volt a környezet. Benne kedves a házigazda és dolgozó a felesége, Szolga Ilona (Iluska), Szolga

Ferenc székelykeresztúri unitárius gimnáziumi igazgató leánya és ifj. Szolga Ferenc budapesti hitoktató lelkész testvére. Se az apa, se a fia nem éltek már abban az időben. Ilona azonban szép kort ért meg, 84 évesen hunyt el Székelykeresztúron, 1989. október 1-jén. Lőrinczi László apósa, Szolga Ferenc tanár (Vargyas, 1874. március 29. – Székelykeresztúr, 1956. május 21.) elhalálzásának napját a gyászjelentője május 21-ére teszi, míg a Wikipédia szócikkírója úgy tudja, hogy 1956. december 11-én hunyt el, ami nyilvánvalóan tévedés. Lőrinczi László sógora pedig, aki budapesti hitoktató, egyben dunapataji beszolgáló lelkész, ill. dunántúli szórványlelkész is volt, Budapesten hunyt el 1957. augusztus 12-én, 41 éves korában.

Laci bácsi kikérdezett. Ki vagyok, honnan jöttem, mivel, hány beszéddel készültem stb. Megmutatta a templomot, magával vitt egy hittanórára, és elmondta, hogy ő miről és hogyan szokott prédikálni. Szemben ültünk egymással az asztalnál: hallgatott és nézett engem. Folyamatosan társalogni, beszélgetni a tiszteletes asszonnyal, Ilus néniel lehetett, miközben főzött, vagy az ünnepek alkalmából a papi házat köszöntő gondnoknak és az egyházközségi keblitanács tagjainak áldomását alapozó kalácsot sütötte. Munkálkodását figyelve tudtam meg, hogyan készül Székelyföldön, faluhelyen a kemencében sült, vert héjazatú, hosszan elálló cipókenyér. Az egyik napon szárnyasból készült húsleves ettünk ebédre. Amikor kikanalaztam a tányér tartalmát, Laci bácsi megkérdezte:

– Tudod-e, mit ettél?

Elmosolyodtam.

– Tudom – válaszoltam. – Galamblevest.

Magamtól is rájöttem volna, de nem kellett tippelgetnem. Diáktársaim előre figyelmeztettek rá. Teológus berkekben nem volt nagy sikere a galambbecsi-

nálnak. De része volt a lelkészképzésnek a figyelemfelkeltés, az ötletadás a majdani mindennapok megéléséhez. Az ünnepnapok egyikén azzal állt elő, hogy ebédmeghívást kaptam egy családtól.

– Jó nekem itt is, nem kívánkozom máshová – válaszoltam háritólag. – Emellett a délelőtti és délutáni istentiszteletek közötti időre szükségem van a felkészüléshez, ráhangolódáshoz.

– Nem utasíthatod vissza a meghívást – mondta –, megsértődnének. Nagyon készülnek rá és várnak. Menned kell! – zárta le alkudozásomat.

Elmentem. Elképesztő sürgés-forgás és rengeteg ember fogadott. A háziak és rokonaik, meg a szomszédság. Úgy éreztem, a fél falu ott sürgölődik. A teremnyi konyhában óriás fazekakban gőzölgött a húsvéves és a töltött káposzta. Hatalmas tepsikben sercegetek a sültök, készültek kalácsok, sütemények, torták. Olyan mennyiségű étel készült, hogy már a látvánnyal és az illatokkal eltelt, jóllakott az ember. És ez még mind semmi volt. A köszöntő pohárürítések, meleg töményitalok szapora hörpintgetései megpróbálták alaposan: tudnivaló az lehetett, állja-e a sarat, avagy képes-e ellenállni a kísértésnek a legátus. A helytállási kötelezettség győzedelmeskedett. Amikor megköszöntem a szíves vendéglátást, és elbúcsúztam a családtól, éreztem súlyát a lakomának. Sokkal inkább pihenni lett volna kedvem, mint szolgálatba állni a gyülekezet színe előtt. De hívott a kötelesség, és én mentem. A szószékről körbetekintve azonnal észrevettem, hogy a templom ezen a délutánon – nem véletlenül – zsúfolásig megtelt. Az istentiszteleti rendben soron következő egyházi beszédemet – látva ezt –, olyan határozottsággal tartottam meg, mintha a lelkészházaspárral étkeztem volna együtt, és legjobb formámban lettem volna, nem pedig egy embert próbálóan fárasztó, nehéz lakoma után. Ha erre az ürmösi vendégségre gondolok, felmerül bennem a kérdés: tervezett része volt-e legátusi szolgálatomnak ez a próbatétel, avagy spontán alakult így. S mi tagadás, mindenkor előbbi(ek) jut(nak) elsőként eszembe. Vesziéyes kísérlet volt. Végződhetett volna másként is. Amit nyilvánvalóan senki nem akart.

Kedves epizód az Ürmösön történtek sorában egy ünnepszentelés volt, amikor új palásttal ajándékozta meg a gyülekezet Lőrinczi László nagytiszteletű urat. A régi ugyanis erősen megkopott, kifakult már, inkább volt vörösesbarna színű, mint fekete, ha fény vetődött rá. Ilus néni bizonyára tudott a nagy titokban készülő ajándékról, meglepetésről, férje azonban nem. Életszerűen tiltakozott is emiatt.

– Jó nekem a régi! – jelentette ki. – Majd te magadra veszed az újat! – fordult felém.

De erre már végképp nem vállalkozhattam. Azzal védekeztem, amivel ő. A régihez ragaszkodom. Azt magamra borítani nagy megtiszteltetés nekem. Nehéz volt meggyőzni Laci bácsit, de végül is sikerült.

Belátta, hogy gyülekezetének tagjait nem bánthatja meg. Ők szeretetüket, nagyrabecsülésüket nyilvánították ki a szakrális ajándékkal. Azt üzenték puritán papjuknak: lám, mi tudjuk, Isten szolgálata ünnepi esemény. A lelkész palástja pedig legyen méltó a Teremtő dicséretéhez. Lőrinczi László tiltakozása az új palást ellen amúgy jellemzője volt karakterének. Összefüggésben állt gyakorlatias gondolkodásmódjával. Ahogy Molnár István Lőrinczi Lászlót Áprily Lajos versével találóan jellemezte: „Nem versengtem, s nem nyertem soha, / Hagytam, hogy a díszet más futók keressék. / Síromra is elég lesz a föld moha, / Az én díszem a teljes dísztelenség.” (Molnár István: *Lőrinczi Lászlóra emlékezve*, megjelent a *Keresztény Magvető* 1981. évi 4. számában). Csak ezt nem értették az ürmösiek egészen pontosan.

Talán 1965 húsvétján hozta szóba, hogy elkészült újabb baromfitenyésztési szakkönyvével. Fontos lenne megjelentetése. Arra gondolt, hogy Magyarországon bizonyára lesz lehetőség kiadatására. Elvinném-e a kéziratot Budapestre, ha hazautazom? Vállaltam. Azzal a kikötéssel, hogy ha a román vámszervek megtalálják nálam, nagy valószínűséggel elkobozzák. Ez ellen tenni semmit nem tudok. Garanciát tehát nem vállalhatok érte. Ott, akkor eszünkbe sem jutott, hogy a könyvkiadás is a tervezőgazdálkodás keretei között zajlik, s a kiadói keretbe való bekerülés (szak)politikai döntést igényel. Amellett, hogy a termelőszövetkezeti üzemszervezés érdekei előbbre valók a háztáji gazdálkodás irodalmának támogatásánál. Laci bácsi aludt még egyet a dologra, aztán másnap visszakozott. Nem küld semmit sehová, mondta. Döntését nem indokolta meg. Mi tagadás, sértve éreztem magam. Bár beláttam igazát. Jól döntött. A kéziratot egyébként nem láttam. Nem tudom melyik, Romániában később megjelent könyvének anyagáról lett legyen szó: a *Belterjes háztáji tyúktenyésztésről* (1973); vagy a *Baromfiudvarról* (1977)? Előbbire gondolok.

A legátus szolgálatát a fogadó lelkésznek értékelnie kellett, mégpedig írásban. Kolozsvári, bölöni és

nagyajtai szerepléseim során ez a kötelezettsége a fogadó helynek szóba sem került. Történt, ahogy történt, nem tudom, hogyan. Laci bácsi azonban szóba hozta. Apropója ennek az volt, hogy az ünnepek egyikén – húsvétkor? – megkérdeztem tőle: elengedné-e nekem az utolsó szolgálati délutánt, hogy még idejében átgyalogolhassak Nagyajtára, Gál Jenőékhez. Kérésemet nem utasította el kereken. Viszont megjegyezte: eddig jó véleménye van rólam és változtatni ezen nem szeretne. Értettem a szóból. Maradtam. Nagyajtára később így is eljutottam. Az Olton átkelve, bőrrönddel a kezemben, gyalog, toronyiránt. Principálisom végül arról tájékoztattott, hogy elégedett velem. Mint mondta, ezt leírta abban a hivatalos levélben, amelyiknek kézbesítését tőlem várta el és szolgálataim végeztével a kezembe adott. Leragasztottan. Ahogy azt a rendtartás előírta.

Közbevetőleg jegyzem meg: Ürmösön, a parókia kertjében sétálva láttam, a valóságban miként történik egyes vidékeken, így Ürmösön is, a húsvéti locsolkodás. Az akkor éppen a szomszéd portára érkező legények kútból húzott jéghideg vizet zúdítottak vederből az ünneplőbe öltözött leányokra, akiket két oldalról megragadva vonszoltak a kúthoz, vagy a locsolkodó legény elé. A leányok csuromvizesek lettek, sikítottak, menekültek a borzongatóan hideg víz elől. Mégis vidám hangulata volt ennek a nem éppen szalonképes és kölnivizes locsolkodásnak.

Utolsó legáció szolgálatom végeztével, mint falusi gyülekezetekben szokás, a templomból kiáradó hívek összegyűltek a templom piacán (várkertben, cinte-

remben stb.), hogy illendően vegyenek búcsút vendégtől, patronáltjuktól. Ez az alkalom teremtett lehetőségeket arra, hogy a gyülekezet képviselőiként megszólalhassanak a civilek is, hangot adhassanak véleményüknek, elmondhassák, amit szeretnének, többségében a biztató, buzdító szép szavakat, népi bölcsességeket, huncutságokat, hangot adjanak az ünnepek alatti érzelmeiknek. Nos, esetemben sem volt ez másként. Mire a tágabb ünnepkörnek pünkösddel vége lett, a hívek megtudtak rólam mindent, amit akartak. Elhangzottak tehát az elbocsátó szép szavak, s részemről is a válasz ezekre, majd áldással zárult az ilyenkor szokásos ceremónia. Azaz mégsem. Mert amint áldásra emelt kezeimet leeresztettem, az asszonyokkal teljes népes gyülekezet (mert az ünnepek más napjain templomozás végeztével a nők hamarabb hazatértek, mint a férfinépek, hogy a családot mielőbb asztalhoz ültethessék) ajkán felcsendült a himnusz. „Isten, áldd meg a magyart” – és egyre hangosabban zengett a megmámorosodott torkokból. A lélegzetem is elállt. A szemekből kicsordult a könny. Még a keményebb fából faragottaké is bepárasodott. Miként az enyém. Laci bácsi, az amúgy érzékeny lelkű pap bácsi, aki felesége szerint minden temetési szertartás után sír, valóságosan elsiratja az általa utolsó útjára kísért hívét, most szálfá egyenesen állt. Szeme se rebtent. Elégedetten, büszkeséggel nézte gyülekezetét. Majd hozzám fordult: Ez neked szólt. Téged tiszteltek meg velem. Szolgálatom ezzel véget ért. A gyülekezet hazatért. Felejteni a történeteket és ezt a napot azóta se tudom. 1965 volt, Ürmösön.

Kerek, káosz, kínos, kerek

Míg nem vonatkoztattam magamra, könnyű volt és észrevétlen, mint a levegő, amelyet beszívtam. Olvasták a testvéreim Gárdonyit, míg nem tudtam olvasni, olvastam én Jókait, amikor már igen, a templomban Reményikkel nem hagytam a templomot és az iskolát, az iskolában Petőfivel a szabadságot. Táncoltam a lagzikban és a bálókban arra, amit húztak, énekeltem, amit mások. Benne voltam, ki belőle nem láthatam. Aztán, ahogy cseperedtem, láttam, Apácán kicsit másképp néz ki, kakast is lőnek hozzá. Láttam, a Barcaságon olyan cifra, hogy az számomra inkább idegen szél. Nagyanyám falujában el tudtam olvasni a feliratokat, magyarul is írta: Vegyes Bolt. Szélyes Sándort nem értettem, de mivel mindenki számára ő volt a magyar humor, kacagtam én is. Debreceni Kálmán székely harisnyás főszerepeibe illett szerelmesnek lenni.

Aztán a falu bárjában, az egyetlen, valóban aktív „kulturális” helyen egy, már városon tanuló barátom-

tól megtudtam, hogy amit addig énekeltem, többnyire mődal, nem is népdal. Elkezdtem nem énekelni. Gyimesben megtudtam arról, amit addig jártam, hogy nem is néptánc, hanem valami korcosság. Elkezdtem nem táncolni. A liciben apám rajzairól megtudtam, hogy giccsek, elkezdtem félni a festett képektől, mint valami árnyéktól, ami kiderítheti, hogy gicsces vagyok. Gárdonyiról, Jókairól, Petőfiről, Reményikről és a többiekről kiderült, hogy romantikusok, de hát egy kamasz nem lehet romantikus.

Nagy zagyvaság nőtt belém. Irigykedtem azokra a kortársakra, akiknek szülei irodalomtanárok voltak vagy képzőművészek, vagy legalább ismerték a tanárok. Úgy tűnt, van egy közös nyelv, amit beszélnek, amit én nem értek, és ez a magyar kultúra nyelve. A veszély, hogy kiderül, kulturálatlan, műveletlen, buta vagyok, minduntalan ott leselkedett rám, és a belterjes társadalom felnőtt képviselői megjegyzéseikkel, arroganciájukkal elő is segítették bennem ezt a szorongást. Kitüntették azt, aki már polgári, értelmiségi családból jött, és szinte lenullázták azt, aki frissiben

Berzsenyi Dániel

érkezett. Mindegy volt, hogy milyen választ adok, a pusztai falusi származásom önmagában véve már rossz válasz volt. Ha nemzeti megnyilvánulásaim voltak, ami esetleg tetszett volna a felnőtteknek, a kortársaim néztek ki érte, ha modernkedtem, a felnőttek rosszalják. A magyar kultúra számomra valami nagy, fenyegető dolognak tűnt, ami csak megalázást hozhat, hiszen előbb-utóbb kiderül, hogy se ezt nem tudom, se azt, hogy valamit folyton nem tudok, hogy hiányosságaim vannak, amit, származásomból kifolyólag nem lehet pótolni.

Aztán megjött a mester az életembe, és elhozta Csokonait, Madáchot, Berzsenyit, Karácsony Benőt, Adyt, József Attilát, Szilágyi Domokost, Faludyt és Márait, sorolhatnám sokáig. Meghozta a magyar irodal-

mon keresztül a magyar kultúra összes ellentmondásosságát, és ezáltal bennem is helye lett saját ellentmondásaimnak. A hiány bennem nem valami negatív előjelű, rossz dolog lett, hanem az ellenpólus, ahová saját gyökereimen keresztül is mindig nyúlhatok ismeretlenért, ahol mindig van esély a növekedésre. Utána már könnyű volt felfedezni magamnak Bartókot, megszeretni a magyar festőket, szívemből énekelni a népdalt, játszani, játszani, játszani a nyelvvel. Felszámolódtak a kinti számonkérők, vizsgáztatók és kirekesztők, s ezáltal arra a kultúrára, amit magamban hordozok, a kisgyermek rácsodálkozásával és őszinte örömmel tudok nézni. Háttérben sok másik kultúra csodája is tisztábban fénylik.

Csokonai Vitéz Mihály

ALFONSÍN GERGELY EDŐ

A fakutya

Egy szülők által elhagyott gyereket a nagybátyja magához vett Kolozsvárra, ahol az Irisz-telepen volt unitárius pap, de még nőtlen ember. Miután megnősült, a feleségéhez költözött, és magával vitte a gyermeket is. Igen ám, de az anyósa annyira gyűlölte a gyereket, hogy amikor nem volt otthon a pap, a gyereket nem gondozta, így került bele az utcagyerekek társaságába, amelyből nagyon sok kóborolt az utcán. Aztán a sors keze segített az árván, nagynénje gondozásába vette, és addig gondozta, ameddig diplomás emberré vált a szülők által eldobott gyermek.

A gyerek kóborlása közben melléje szegődött egy lógó fülű, szép kóbor kutya is, így már nem volt egyedül, mert kóbor kutyából is sok volt a háború utáni években. A gyermek nénye elmondása szerint álmaiban gyakran párbeszédet folytatott azzal a lógó fülű kedves barátjával, amelyet mellőle ragadt el egy vigyori, sötét bőrű sintér acélhurokkal. Keserves vonnyítása a gyermek lelkében is gyakran visszhangzott éveken át.

Szegény nagynéni mindent megtett, hogy a gyermek sebzett lelkét gyógyíthassa, de csekély nyugdíjából alig-alig tengették életüket. Ezért valahányszor kutyakölyökkel ölében tért haza, mindig visszavittette oda, ahonnan hozta. Amikor látta, hogy hiába próbálkozik élő kutyával, fűrészt, szekercét, vésőt és kalapácsot ragadott, s egy heti komoly munkával olyan élethű lógó fülű kutyát faragott, hogy a szomszédok is megcsodálták. Melléje egy ólat is készített, és láncsal odakötötte. Már csak lelket kellett volna lehelni bele, hogy igazi kutyává változzon. Esténként kikönyökölt a tornác karfájára, halkán szólígtatta, és addig-addig nézte a vaksötétben, amíg úgy vélte, megmozdult. Akkor boldogan beosont fáradt nagynénje mellé, elfújta a petróleumlámpát, elmondta estéli imáját, és nyugodt álomba merült.

Első fizetéséből egy lógó fülű kiskutya árát is kiszorította, de ahányszor ránézett, mindig felsejlett szomorú gyermekora.

(Szerk. megj.: A cikk szerzője 1979-ben alapította meg a Siculus kopókennelt.)

GÁLFALVI GÁBOR

Angolul a magyar unitáriusok szolgálatában

Kökényesi Róbert Debrecenben született, ifjúkorában nem részesült vallásos nevelésben, mégis, amikor elhagyta hazáját, hogy az AEÁ-ban kezdjen új életet mint biokémiai és molekuláris biológiai kutatóorvos és azután mint főiskolai tanár, igen fontos feladat talált rá: az amerikai unitárius és unitárius univerzalista közösségek számára tette és teszi elérhetővé a tiszta forrás, az erdélyi unitarizmus fontos szövegeit, ismerteti egyházi és nemzeti kultúránkat. Életét az unitárius vallás szolgálatára tette fel. Az interjút az Unitárius Közlöny szerkesztője készítette.

• **Ön a *Unitarian Torch* honlap működtetője, amelyet rendszeresen friss tartalommal lát el. A honlap az erdélyi magyar alapítású unitárius felekezet és egyház népszerűsítésére/ismertetésére vállalkozik az angol nyelvű (vagy azt ismerő) nagyközönség számára. A kezdetekre kérdeznék rá: milyen indíttatásból és mikor hozta létre a honlapot?**

A *Unitarian Torch* története az amerikai unitárius templomokban megtalálható istentiszteleti formulából ered. Havonta egyszer vagy kétszer a gyülekezeti tagok tervezhetik és vezethetik az istentiszteletet. Egy ilyen alkalommal úgy döntöttem, hogy az általam vezetett istentisztelet az erdélyi unitárius istentiszteletet fogja utánozni. Az *Unitárius képeplap Erdélyből* című istentisztelet tartalmazta azokat a fordításokat, ami 2017-es dátummal látható a honlapon. Mire elkészültem az első fordítással, már tisztán láttam, hogy az Erdélyi unitarizmus 450 éve alatt csak egynéhány prédikáció volt angolra fordítva. Ennek a felismerésnek az lett a következménye, hogy az elkövetkezendő istentiszteletre egy újabb prédikációt fordítottam. Maga a honlapformátum hozzáférhető, rugalmas struktúrát biztosít a fordítások közzétételére. A honlap az a lámpatartó, amin az erdélyi unitárius prédikáció lámpásai láthatóak, midőn a fordítások eltávolították a vékát.

• **Az angol nyelvű honlapon egy rövid magyar nyelvű ismertető olvasható, amely szerint az unitárius felekezet és egyház meg-**

alapítása nemzeti érték is, nemcsak az unitárius, hanem a más felekezeti magyarok nemzeti identitását erősítő tényező. Hogyan került kapcsolatba az unitárius felekezettel?

Magyarországi születésem, neveltetésem, iskoláztatásom és négy-

éves egyetemi képzésem ellenére semmilyen fogalmam sem volt az unitáriusokról, amíg... ki nem vándoroltam. Amerikai anyósom a lelünkön kötötte, hogy gyermekeinket neveljük vallásos környezetben. Feleségem egy gyülekezeti élettől elidegenedett római katolikus volt, én pedig egy kálvinistának keresztelt, de gyülekezeti életben nem részesült férj voltam. Mikor feleségem nyolc hónapos terhes volt, úgy határoztunk, hogy ideje egy gyülekezetet keresnünk, ahol majd vallásos környezetben nevelhetjük a gyermeket. Kopogtatásunkat a helyi katolikus vagy lutheránus templomokban azzal fogadták, hogy vagy a férj, vagy a feleség nem volt elfogadható gyü-

lekezeti tagnak, és hogy ezen csak egy hosszas hittani átképzés változtathat. Egyik este, munkából hazafelé autózva, elszontyolodva vártuk a forgalmi lámpa zöldre változását, mikor feleségem megkérdezte, hogy nem magyar nyelvű-e az az óriási felirat a velünk szembeni épületen. Visszakérdeztem, hogy vajon honnan a csodából teremtené egyik napról a másikra egy magyar nyelvű felirat egy épületre Massachusetts állam csendes kisvárosában. Vonakodásom után csak felnéztem, és valóban: egy templom harangtoronyának alsó részén jó méteres betűkkel az „Isten hozott, Erdélyiek!” feliratot láttam. A templom Bedford városának unitárius temploma volt, ahová azonnal be is tértünk. Érdeklődésünkre a mosolygós titkárnő közölte velünk, hogy szívesen látnak vasárnapi istentiszteletükön. Velük maradtunk mindaddig, amíg el nem költöztünk. Abban a gyülekezetben kezdtem el fordítani, ugyanis a bedfordi és az abásfalvi gyülekezet – akkoriban Barabás Áron volt a lelkészük – testvéregyházközségi kapcsolatot tartott fenn.

• **Hogy látja, mivel gazdagíthatja, mivel erősítheti az unitárius felekezet a kivándorolt magyarokat? Hát a magyarul nem beszélő érdeklődőket?**

A kivándorlás óriási stresszel jár. A halandó élet igényei és csábításai akár napi harminc órának tűnő elfoglaltságot is jelenthetnek. Támasz, pihenő lehet, ha egy egyházközséghez csatlakozik az emigráló. Rávezeti a korábban temp-

lomba nem járó embereket arra, hogy van egy másik dimenziója életünknek, ami egyrészt a halandó életben a felebarátaink szeretetében, másrészt pedig Isten dicsőítésében nyilvánul meg. Mindezek az örök élet kérdéseire vezetnek, és annak irányába mutatnak. Az unitárius vallás prédikációi ezeket racionálisan, a mai ember gondolatmenetét magába építve tudják magyarázni, indokolni.

• **Kap visszajelzéseket a honlapjával kapcsolatban a nem magyar unitáriusokról? Kik látogatják az oldalt?**

A honlap indítása után nagyon sok biztatással teli visszajelzést kaptam. Jónéhányan jelezték, mikor használtak anyagot a honlapról. Kaptam egynéhány bíráló visszajelzést az angol anyanyelvű olvasóktól, ami számomra azt jelezte, hogy van egy olyan szintű elvárás, aminek eléréséhez változtatnom kell a fordítások mechanizmusán. Azóta egy fizetett szövegszerkesztőt alkalmazok a fordítások ellenőrzésére. Szövegszerkesztőm angol anyanyelvű, mesteri fokozatú lelkészi oklevele és tízéves prédikációs gyakorlata van.

Mivel a honlapot az amerikai testvéregházközi e-mail-rendszeren keresztül „reklámoztam”, a honlap látogatói is ebből a közösségből származtak. A hallgatóság kibővítését fontos feladatnak tartom.

• **Hogyan látja az amerikai unitarizmus jövőjét?**

Az amerikai unitarizmus iövőjéről csak a saját megérzéseimet tudom megosztani, mivel sem történelmi képesítésem, sem lelkészi gyakorlatom nincsen. Én úgy látom, hogy az amerikai unitarizmus mindinkább egy polgári, szekuláris mozgalmá válni fog. Egyéni gyülekezeti közösségek (mint azt ma is látjuk) továbbra is követni fogják a bibliai alapokon nyugvó unitárius vallásgyakorlatot. Mindkétféle gyülekezeti közösségnek komoly

kihívást fog jelenteni a fiatalok bevonása a gyülekezet közösségi életébe, és az alacsony létszámú (szórvány)közösségek életben tartása...

• **A honlapon erdélyi unitáriusok prédikációinak angol fordításait adja közre, amelyeket ön készített. Milyen kritériumok szerint válogatta össze a lefordított beszédeket?**

Az első kritérium az, hogy a beszédek legyenek elérhetőek nyomtatásban, mivel ez biztosítja, hogy az erdélyi unitárius szerkesztők által elfogadott minőségű beszédeket fordítom. A szerzőket úgy választottam, hogy legyenek közöttük az erdélyi unitáriusok nagyjai (Enyedi György, Szentábrahámi Lombard Mihály, Kriza János, Ferencz József), a modern kor püspökei (Szabó Árpád, Bálint Benczédi Ferenc), az 1956-ban börtönbüntetésre ítélt unitáriusok (Gellérd Imre, Simén Dániel, Nyitrai Mózes, Nyitrai Berta, Szabó Dezső), a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet tanárai (Rezi Elek, Czire Szabolcs), a Balázs Ferenc-öszöndíjasok (Kovács Sándor, Székely Kinga Réka, Szabó Előd, Bálint Róbert Zoltán), az *Unitárius Szószék* írói (Tódor Csaba, Pap Mária, Simén Domokos, Jakabházi Béla Botond).

• **A honlapon nemcsak beszédeket, hanem meséket, történeteket is találhat az érdeklődő. Már Erdélyben sem teljesen ismeretlen az a gyakorlat, miszerint a vallásórás gyermekek is részt vesznek az istentisztelet elején, és a gyülekezet is meghallgatja azt a történetet, témát, amellyel majd a gyermekek foglalkoznak. Milyen szempontok alapján válogatta össze a lefordított történeteket?**

A gyermekeknek szóló történeteket a szószéki beszéd tematikája alapján választottam. Mivel az istentisztelet kezdeti részei is a szószéki beszéd támogatására szolgálnak, így a gyermekeknek szóló

rész is abba az egységbe illeszkedik. A mesék magyar gyűjteményekből származnak.

• **Az oldalra látogató a bal felőli menüoszlopban találja a beszédfordításokat és – jobb híján így nevezem – világi istentiszteleti összefoglalókat. A kattintások azonban nem a fordításra magára, hanem egy kedvcsináló fülszövegre vezetnek. Ezeket olvasgatva az angolul értő magyar olvasó is új rálátást nyer saját kultúrájára. Hogy látja, mik azok a fogódzók, amelyek révén a két kultúra kapcsolatba kerülhet, mi az, amit egymástól tanulhat magyar és angol anyanyelvű ember? Milyen személyes tapasztalatai vannak erről?**

A honlapom az angol anyanyelvű unitáriusoknak van beállítva. Az amerikai részről nagyon sokféle fogódzó lehetséges az olvasó kíváncsiságától függően. Maga a bibliai indíttatás tanulságos, azután a beszédben használt kifejezések, hasonlatok, történelmi hivatkozások, logikai megvilágítások, földrajzi nevek szolgáltathatnak újabb fogódzóként. Ideális esetben minden fogódzó ahhoz a felismeréshez fog vezetni, hogy a távoli földön lakozó unitáriusok hasonlóak az utcánkbeli szomszédainkhoz. Személyes tapasztalatom abból az időből való, amikor a testvéregházközi fordítója voltam. A másik fél üzenetének pontos megértése gyakran vezetett a tartózkodás és idegenkedés feloldásához. Egy további kifejeződése az amerikai unitáriusok történelemmel kapcsolatos kíváncsiságának, hogy Enyedi György két, általam angol nyelvre fordított szószéki beszéde az amerikai unitáriusok történelemre szakosodott folyóiratában (*Journal of Unitarian and Universalist History*) volt publikálva 2021-ben. Ráadásul a beszéd fordítások párosítva voltak Lovas Borbála szakszerűen megírt teológiai és vallásirodalmi analízisével. (*Folytatás köv. számunkban.*)

Interjú George Williams amerikai vallástörténész professzorral

George Williams unitárius körökben jól ismert, sőt tiszteletbeli erdélyinek számít, akit a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet díszdoktori címmel tüntetett ki. Több évtizeden keresztül egyházunkat, a magyar unitáriusokat áldozatos hűséggel szolgálta, munkájával és anyagiakkal hathatósan támogatta. Erdélyt második hazájának tekinti, és nem csak azért, mert felesége, Gellérd Judit (Zizi) erdélyi. Vallástörténész, több könyv szerzője. A világ vallásai közötti párbeszédet és együttműködést szolgálja, munkája elismeréseként 1994-ben a Starr King Unitárius Teológiai Intézet (Berkeley, CA) tiszteletbeli doktori címmel jutalmazta. Megjegyzendő, hogy ugyanakkor részesült felesége is hasonló kitüntetésben, mint a testvérgyülekezeti program létrehozója.

• Kérem, meséljen életéről, amely a világ több kultúrájához kapcsolódik!

Az AEÁ Virginia államában születtem 1940-ben, baptista lelkészi családba. A mély vallásosság jegyében apám prédikációiban fel-emelte szavát a színesbőrűek jogainak tiprása ellen. Emiatt délről menekülni kényszerültünk, és két testvéremmel Utah államban, a mormonok földjén nőttünk fel. Én kora gyermekkorom óta keresztény misszionáriusnak készültem Kínába.

A baptista szemináriumot elvégezve, az Iowai Állami Egyetemen szanszkrit tanulmányokba kezdtem, ugyanis híres professzoraim hatása alatt kinőttem a protestáns fundamentalizmust. Ehhez egyéves svájci ösztöndíjam is hozzájárult.

PhD-disszertációm témája a hindu reneszánsz és Svámi Vivékánanda (angol fonetikus átírással: Swami Vivekananda) volt. Közben felfedeztem Rám Móhan Roj (1772–1833) (ang.: Ram Mohan Roy) személyiségét és az általa alapított Bráhmó Szamádzs (ang.: Brahmo Samaj) hindu reformmozgalmat, amely teológiájában közel áll az unitarizmushoz.

Munkásságom öt különböző síkon bontakozott ki: egyetemi tanári pályán; az erdélyi unitáriusokért végzett önkéntes munkában; nemzetközi tanácsadóként Japán, Kína és Japán sinton és buddhista világában; Hawaii őshonos népe kultúrájának mentésében; kutatóként és könyvszerzőként.

• Hogy ilyen rendszerbe foglalta életrészeit és tevékenységét, könnyű dolgom van mindenikre rákérdezni. Hol kezdte egyetemi tanári pályáját?

A Kaliforniai Állami Egyetemen, Chicóban 35 éven át tanítottam

India, Kína és Japán vallásait. Noha ez akadémiai oktatás volt, én magam a meditáció és gyógyítás gyakorlataiban is elmélyültem. Chico pezsgett a kultúrától, és az egyetem szabad teret engedett pedagógiai kísérleteim számára – sőt, technikai vonalon is: az egyetemre én szereztem be az első Macintosh számítógépet. Ugyanebben a „forradalmi” szellemben alapítottam meg a Vallások Amerikai Akadémiája digitális könyvkiadási szekcióját.

Egzotikus kiváltságban is részesültünk, midőn két alkalommal hívtak meg a Szemeszter a tengeren nevű, hajón működő „egyetemen” tanítani. (szerk. megj.: Az

amerikai Fedélzeti Oktatás Intézetének speciális programja, a Semester at Sea 1963 óta működik. A hajó minden őszi és tavaszi szemeszter alkalmával több mint hat-száz diákkal indul útnak. A huszonnégyezer tonnás Exploreren a diákok a száznapos, egy teljes félév anyagát felölelő utazás, és a hatvanöt napos regionális program közül választhatnak.) Hétszáz diákkal száz nap alatt megkerültük a Földet. Én világvallásokat tanítottam, Zizi orvosi antropológiát.

Egyetemi pályám során sokat utaztam, kutattam. Egy időben híres sámánokat interjúvoltam és filmeztem Ázsiától Brazíliáig. Közben lányomat és fiamat egyedül neveltem – és, amint ők mondják, elég jól „megnevelték az apjukat”. Gyermekeim kiváló emberek lettek, a humanitárius lelkiség példaképei, s ezt adják tovább unokáimnak is.

• Itt, Erdélyben sok jótéteménye kapcsán vált ismeretessé. Látuk, milyen lelkesen vett részt egyházi munkánkban. Mi az, ami motiválja?

Feleségemmel 1987-ben ismerkedtünk meg a kaliforniai Stanford Egyetemen tartott IARF-világkongresszuson, ahol Zizi népszerűsége – előadása és hegedűjátéka révén – az én figyelmem is felkel-tette. Közös barátaink, a Berkeley-i unitárius lelkészpár mutattott be egymásnak – és a következő évben ők is eskettek minket. Így csendes chicói otthonomban for-gószél támadt. Zizi feladta buda-

pesti orvosi praxisát, és életünket teljesen az erdélyi unitáriusok szolgálatába állítottuk. Ezzel Zizi mártír sorsú tudós-lelkész édesapja, Gellérd Imre derékba tört álma-it vitte tovább, mentette hagyatékát.

• Ide kapcsolódik az a törekvés is, hogy az amerikai és erdélyi unitáriusok gyülekezetei testvéri kapcsolatokat létesítettek az ön munkája nyomán egymással. Meséljen a testvérkapcsolatok korai korszakáról!

Ceaușescu faluromboló örületét, majd az 1989-et követő ezerféle szükségletet az amerikai unitáriusok elé tártuk, s a segítő szándék nem maradt el. 1990-ben már széles körű mozgalom, majd nemsokára formális testvérgyülekezeti program született. Egyre több meghívást kaptunk, hogy beszéljünk az erdélyi unitarizmusról. A Dracula-sztorit kellett helyettesítenünk az unitarizmus bölcsőjének történetével. Az amerikaiak számára katarikus volt hitbeli őseik felfedezése. Ennek fóruma a Center for Free Religion lett, amelyet eredetileg az ázsiai kapcsolatokat ápolandó alapítottam. *Uniquest* nevű könyvkiadónkból több mint tizenhat könyv került ki. A legjelentősebb, Gellérd Imre monumentális munkája, *Az erdélyi unitarizmus 400 éve a prédikációirodalom tükrében* az erdélyi unitárius egyház kiadásában jelent meg magyarul és Zizi fordításában angolul is.

Erdélyben ikerszervezetet, a Gellérd Imre Alapítványt hoztuk létre, amelyet Farkas Dénes hathatós munkája vitt sikerre, és amelynek a működése a zarándokprogramban csúcsonyosodott ki. Felsorolni is lehetetlenség, hányféle útonmódon szolgáltunk. Fizetésem egynegyedét a programok működtetésére költöttük, hogy mindent rendeltetése szerint jusson célba.

Egy másik erdélyi látogatásunk számomra felejthetetlen. A lelkészek egy része arra kért, hogy ve-

zessem be őket a meditációs technikákba. Paplakon vagy erdőszélen, a fűben heverve... e találkozások a katarikus lélekgyógyulás alkalmává mélyültek. És ennek immár harminc éve!

Az egyház a kézzelfoghatóbb segítséget értékelte inkább. Az első számítógépet hátizsákomban hoztam, és három nap alatt a teológusok egy csoportja megtanulta a „desktop publishing” fortélyait. Amikor Erdő János főjegyző úr meglátta a frissen szerkesztett folyóiratocskát, azonmód megfogalmazta a logikus folytatást: Vegyünk egy nyomdagépet az egyháznak. A nyomdagép ára mintegy 70 000 dollár volt.

• Honnan sikerült előteremteni annyi pénzt?

Nos, a japán Rissó Kószei Kai (Az Igazságosság és Baráti Kapcsolat Intézménye, ang.: Risho Kosei Kai) buddhista egyház számára akkoriban készítettem néhány filmet, s honoráriumomat átirányítottam az unitárius nyomda számára. Ehhez is felejthetetlen emlékem fűződik. A japánok nagylelkűek, a precizitás szellemében azonban meg kellett győződnie, hogy Transylvania létezik. A térképen ugyanis nem találták... A delegált lelkész éppen az volt, akitől Berkeley-i esküvőnkön megkaptuk a buddhista áldást is. Sajnos október 23-án érkezett, amikor példátlan, 48 órás volt a várakozási idő a magyar-román határon. Idejéből azonban csak 24 órás látogatásra tellett. Farkas Dénes mikrobuszával hősiessé a kukoricáson keresztül rövidített, és mindjárt a sok kilométeres kocsisor élén bukkanunk fel. Ki is tört a lázadás, felakarták dönteni a buszt, de Dénes saját testével védte. A mi japán barátunk remegett a rémülettől. Sok magyarázat nem kellett, hogy japán barátunk meggyőződjék a nyomda fontosságáról.

A nyomda árának a nagyobbik részét az IARF égisze alatt gyűjtöttük össze saját könyveink, Erdély-

videóink árusításából, előadásaim és Zizi honoráriumából. És persze a lelkesítés gyümölcsei, a célzott adományok se maradtak el.

• A segítségnyújtás azonban itt nem állt meg...

Amikor egy következő alkalommal Szentegyháza unitáriusai azzal az elképesztő kéréssel álltak elő, hogy vegyünk nekik egy templomot, már nem is tűnt lehetetlennek. Zizi Erdélyből telefonált: „George, sürgős szükség miatt kérj kölcsön és hozz magaddal 10 000 dollárt!”

Mi több, az 1990-es évek legelején építendő három templomra – Székelyudvarhely, Sepsiszentgyörgy és Barót – a Center for Free Religion a Veatch Alapítványtól 110 000 dolláros pályázatot nyert, amihez ugyanennyi saját részt teremtetünk elő. Az IARF 50 000 dollárral járult hozzá az építkezésekhez.

• Tudományos munkájával is arra törekedett, hogy az erdélyi unitáriusokra felhívja a figyelmet. Mesélne erről?

Vallástörténészként nagy örömmre szolgált, hogy a kolozsvári teológiai intézet unitárius hallgatóit néhány előadás erejéig bevezethettem a keleti vallások világába. A szegedi és a pécsi egyetemek azonban egy egész szemeszterre hívtak meg alkotói szabadságom alatt. Kiderült, hogy állami egyetemen ez volt az első vallással foglalkozó akadémiai kurzus akkoriban. Az viszont pikáns volt, hogy Pécsen kilencven római katolikus teológusnak is le kellett adnom egy szemeszter anyagát egy hétbe sűrítve, Zizi tolmácsolásával.

A szegedi egyetem professzorával, Balázs Mihállyal különben több síkon és áldásosan működünk együtt. Például az az ötletünk támadt, hogy a Szegedi Tudományegyetem hívjon meg erdélyi unitárius teológusokat nyári kurzusokra – ami aztán gazdag gyümölcst termelt az egyháznak.

(Folytatás köv. számunkban.)

SZERETETSZOLGÁLAT

Segélyakciók karácsony tájékán

• A Gondviselés Segélyszervezet legátfogóbb tevékenysége a mélyszegénységben, illetve szerény anyagi körülmények között élő családok, egyedül élők alkalmankénti segélyezése. Ezek közül kiemelkednek a karácsonyi időszakban történő átfogó segélyakciók. Magyarországon Budapest központtal, valamint Erdély több régiójában szerveztünk gyűjtéseket és segélyezéseket. Ilyenkor az adakozási kedv erősebb, az odafigyelés élénkebb és cselekvésre indítóbb. Éppen ezért sikerül évről évre bővíteni azoknak a számát, akiket kisebb-nagyobb mértékben tudunk támogatni.

A járvány miatt különböző régiókban más-más típusú adománygyűjtő módszert kellett alkalmazunk, betartva a hatóságok rendelkezéseit, hogy eredményesek és egyben biztonságosak legyenek a gyűjtéseink. Volt köztük fordított adventi kalendárium, üzlethelyiségekben zajló személyes gyűjtés, kihelyezett gyűjtőpont, iskolák, intézmények, gyülekezetek keretében meghirdetett gyűjtés, valamint fizikai személyek és cégek által felajánlott pénzbeli adomány.

Példaként szeretnénk megemlíteni a kolozsvári Codespring szoftverfejlesztő cég támogatását, amely

ták. Elismerésünket és köszönetünket fejezzük ki a németországi adományozók, szervezők és gépjárművezetők erőfeszítéseikért, akik a világjárvány ellenére is rengeteg rászorulóknak szereztek igazi karácsonyi örömet. A segélycsomagok mellett felajánlott élelmiszeradományokat a következő hónapokban hajléktalan és mélyszegénységben élő személyek étkeztetésére fordítjuk Erdővidéken, Sepsiszentgyörgyön, Kolozsváron, valamint a csehétfalvi Hagyományos Székely Jövő Központ által működtetett Nyikó menti ebédprogrammal.

Összesítve az adatokat: a Gondviselés Segélyszervezet és az érintett egyházközségek szervezésében közel 3000 darab segélycsomagot állítottunk össze, illetve kézbesítettünk rászoruló családoknak, összesen százhusz erdélyi és magyarországi településen. A segélyben részesült személyek száma meghaladja a kétezret. Az adománygyűjtésekbe, majd a csomagok összeállításában és célba juttatásában közel százötven felnőtt és több mint száznegyven fiatal önkéntes vett részt. Megjegyezzük, hogy más felekezeti háttérrel rendelkező egyházközségek, szervezetek, alapítványok, gyer-

Erdővidék

Sepsiszentgyörgy

Budapest

leboncolításában is egyedinek minősül. A cég támogatásából és munkatársainak magánadományaiából összegyűjtött 14 000 lejből előzetes felmérés alapján vásároltak eszközöket, számítógépeket, mágneses táblákat, videóprojektort, tisztítószereket, polcokat, tárolókat, játékokat, amelyeket személyesen adtunk át Erdővidéken három iskolának és egy óvodának.

Mindezek mellett a már egy évtizedre visszatekinthető németországi adományozói forrásokból a Lókodi Ifjúsági Alapítvány és a Wolter Alapítvány közvetítésével 2098 darab segélycsomagot vehettünk át 2021. december 27-én Székelyudvarhelyen. A segélycsomagok mellett 4650 kg liszt, 950 kg cukor, 750 liter étolaj, 600 kg margarin célszerű felhasználását is ránk bíz-

meknevelő központok, árvaházak és más intézmények is részesültek az összeállított csomagokból.

A segélycsomagok összeállítására a Gondviselés Segélyszervezet saját költségvetéséből is jelentős összeget fordított, amiért köszönetet nyilvánítunk a célirányos támogatásokat nyújtó magánszemélyeknek, cégeknek, a Bethlen Gábor Alapkezelőnek és a Nemzeti Együttműködési Alapnak. Úgyszintén köszönjük a segélyakciók megvalósításában együttműködő önkéntes munkatársak, egyházközségek, nőszövetségi tagok és ifjúsági egyletesek segítőkész hozzáállását! A szemléltető képeket a Gondviselés Segélyszervezet közösségi oldalán (Facebook) lehet megtekinteni.

A GONDVISELÉS SEGÉLYSZERVEZET ELNÖKSÉGE

Február tizenegyedike és az egylet

MAGYARI ZITA EMESE

• A januári hideg váratlanul lépett be mindennapjainkba idén is, akkor, amikor már-már panaszdalok tömkelegében hirdettük, hogy a tavasz idén is korábban érkezett. Január tizenharmadik napján igazi, téli hidegre ébredtünk. A vallásszabadság napját ünnepeltük, tudniillik azt, hogy a világon először itt, Erdélyben mondták ki a vallásszabadságot, 1568-ban a tordai országgyűlésen.

Január fiatalos mindennapjainkban az időnként erőnkön felüli teljesítés hava. A vizsgaidőszak határozza meg. Ilyenkor komorabbak a hétköznapiak, szürkébbek, és legtöbbször pont a legfontosabb vizsgák előtt tör ránk a vágy, hogy szobánk négy fala közé zárkózzunk a kedvenc bögrénkben a kedvenc teánnal, és le se kapcsolódjunk a legújabb sorozatról, amely azzal csábít, hogy egyetlen hétvége alatt nézzük meg. Ebből a magunkba zárkózásból ráz fel és mozdít ki január tizenharmadika.

Dávid Ferenc szobra előtt álltunk, arcunkat csíptet a hideg, és testünk remegett. A hideg magamhoz térített, felébresztett. Fiatalok vettek körül, akik a vizsgára való készülést abbahagyták, és az ünnepi istentisztelet csendjében pihentették lelküket. Egyikük remegő hangon kérdezte meg, nekem mit jelent a vallásszabadság...

A vallásszabadság nagy eszmei gondolatát és a köré épült mítoszt viták és elismerések fémjelzik. Különböző meghatározásokat adhatunk arról, hogy kinek-kinek a személyes vagy közösségi életében mit jelent, s ha ez így van, elárulom, kedves Olvasó, nem kevertem össze az időpontokat, a cím sem félrevezető kívánt lenni. Ellenkezőleg. Az, amit 1568-ban az erdélyi rendek a tordai országgyűlésen kimondanak, az számomra összekapcsolódik 1900. február 11-ével. Ha a vallásszabadság eszméje nem lett volna magától értetődő, akkor egyletes őseink nem álmodtak volna nekünk egy olyan közösséget, amelyben otthonra lehet felekezeti hovatartozástól függetlenül bárki, aki annak elveit elfogadja. Ha a vallásszabadság eszméje nem vert volna gyökeret jogelődjeink lelkében, akkor ma nem hirdethetnénk, hogy az egylet az unitárius és más szabadelvűen vallásos fiatalok szervezete. A vallásszabadság törvényének legfontosabb mondata, amely egész eddigi életemen átvonult és meghatározott, amely miatt azok közé tartozhatok, akik most unitáriusnak vallják magukat, a következő – tudom, a mondat akkor

közösségekre vonatkozott –: *de oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő nékie tetszik. Ezért pedig senki az szuperintendensök közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bánthassa; ne szidalmaztassék senki az relijóért senkitől [...], mert a hit Istennek ajándéka...*

Ezerkilencszáz február tizenegyedike fontos mérföldkő a mában egyletezők számára, elődeik valami olyan csodát álmodtak akkor, ami olyan közösséggé nőtte ki magát a százhuszonkét év alatt, amelyben fiatalok kereshetik, értelmezhetik, megérthetik, magyarázhatják, mit jelent számukra az élő, az élettapasztalatainkban is fellelhető hit, nem a dogmák és keretek közé zárt hit, hanem az egyszerű, amolyan fiatalos, időnként perlekedő, kételkedő.

Február tizenegyedike ezért nem csak egy piros betűs ünnep az egyletes naptárban, amiről jó megemlékezni, hanem egy felkiáltójel, amely figyelmeztet, hogy a négyszázötvennégy éves vallásszabadság eszméjét a százhuszonkét éves ifjúsági mozgalomban éltetnünk kell. Akkor is tennünk kell ezt, ha időnként naivnak tűnik a hitünk, ha a korlátok közé szorított valóság megnehezíti álmaink megvalósítását, ha néha könnyebb lenne elrejtetni felismert igazságainkat, mert azt hiszem, hogy unitáriusul, unitáriusként csak így lehet, csak így érdemes: folyamatosan keresni, kutatni az igazságot, és azzal lámpásként világítani mások számára, mutatni egy más utat, egy egyszerű, de mégis nehéz utat.

Január tizenharmadika számomra szorosan összekapcsolódik február tizenegyedikével, a vallásszabadság az egyletezéssel. Ma ezt köszönöm. Köszönöm, hogy unitáriussá válhattam, hogy fiatalokkal, fiataloktól tanulhatom, mit jelent annak lenni.

EGYHÁZUNK HÍREI

• **2021 decemberének végén, közel tíz év után újra megjelent az *Unitárius Szószék*, az ULOSZ szakmai lapja.** A kiadvány felelős szerkesztője Nagy Adél recsenyédi lelkész, a szerkesztőbizottság tagjai a lelkésszövetség választmányára, a számítógépes tördelést Fülöp Dezső Alpár ádámosi lelkész végezte, Fülöp Erika magyartanár pedig az olvasószerkesztői feladatokat látta el. A lapban tizenhét lelkész publikált prédikációkat, imákat, úrvacsorai beszédet.

• **Január 11-én román nyelvére online előadást tartott Szegedi Edit, a BBTE Európai Tanulmányok Karának oktatója. A *Reforma radicală antitrinitariană: unitarienii și originea saba-tarianismului din Transilvania* című előadás az Evenimente Academice elnevezésű előadás-sorozaton hangzott el,** amelyet a BBTE Szociológia és Szociális Munka Kara szervezett.

• **Kolozsváron, a Vallásszabadság Házában január 14-én üléseztek az erdélyi magyar történelmi egyházak főpásztorai Kelemen Hunorral, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnökével.** A találkozón, amelyen a házigazdák mellett Kovács Gergely érsek, Böcskei László, Pál József Csaba, Schönberger Jenő római katolikus, Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus és Csúry István református püspökök, valamint Kerekes László római katolikus segédpüspök és Rácz Norbert Zsolt unitárius főjegyző vettek részt, a történelmi egyházakat és az erdélyi magyarság egészét érintő kérdésekről egyeztettek a jelenlevők.

• **A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa az ökumenikus imahét témájaként a Közel-Keleti Egyházak Tanácsa által összeállított témát, a napkeleti bölcsek történetét ajánlja,** összhangban az Egyházak Világ-

tanácsa Hit és Egyházszervezet Bizottsága és a Keresztény Egységet Előmozdító Pápai Tanács döntésével. A Magyar Unitárius Egyház örömmel fogadja és támogatja az ökumenikus imahét témajavaslatát, amelynek bibliai alapvetése a következő: „Láttuk az ő csillagát napkeleten, és eljöttünk, hogy imádjuk őt.” (Mt 2,2) **Egyházunk javasolja, hogy az imahetet a január 16. – április 16. közötti időszakban, a járványügyi rendelkezések figyelembevételével tartsák meg az egyházközségek.**

• **Január 16-án a budapesti Deák téri evangélikus templom adott otthont a MEÖT által meghirdetett ökumenikus imahét első, ünnepélyes alkalmának,** amely a keresztény egyházak közös évin-dítása is volt. Számos egyházi vezető imádsága és felolvasása mellett Balog Zoltán püspök, a Magyarországi Református Egyház lelkészi elnöke és Erdő Péter római katolikus bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek hirdetett ígét. **Egyházunkat Kovács István püspök, valamint Kriza János püspöki helynök képviselte.**

• **Január 19-én jelentette be Pálfi József, Tonk Márton és Kolumbán Vilmos József intézményvezető,** hogy **a Partiumi Keresztény Egyetem, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem és a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet egyetemi konzorciumot hozott létre.** A romániai jogi személynként is bejegyzett új társulás a Pro Bono Publico nevet viseli. A konzorcium többek között áthallgatási lehetőséget teremt a hallgatók számára, az egyetemek tanulmányi kínálatát bővíti, valamint közös doktori iskolák létrehozását is jelenti.

• **Január 19-én, 17 órától a kolozsvári Vallásszabadság Házában mutatták be Szegedi Edit egyetemi tanár *O istorie a anti-***

trinitarismului din Transilvania című monográfiáját. Az erdélyi antitrinitarizmusról szóló könyv 2021-ben jelent meg az Egyetemi Műhely Kiadó gondozásában. Tóth Zsombor irodalomtörténész ismertette a REFORC (Reformation Research Consortium) konzorciumot, amelynek támogatásával a kötet napvilágot látott. A kötetéről Kovács Sándor egyháztörténész beszélgetett a szerzővel.

• **A magyar kultúra határon túli ápolásáért január 22-én kapta meg a Falvak Kultúrájáért Alapítvány Magyar Kultúra Lovagja kitüntetését Sente B. Levente székelykeresztúri unitárius költő, könyvtáros, újságíró.** Számos kalendárium, irodalmi és néprajzi, helytörténeti vonatkozású folyóirat és antológia társszerzője.

Külső munkatársa a romániai Magyar Szónak és az *Udvarhelyi Híradónak*. 2000–2002 között főszerkesztője a székelykeresztúri *Kisváros* c. közéleti lapnak. 2000-tól a Székelykeresztúr város polgármesteri hivatalának művelődési előadója. Társalapítója a *Felolvasó* c. irodalmi esteknek.

Egyházköri hírek

• Marosi Egyházkör

Január 16-án, vasárnap a vallásszabadság emlékünnepeét tartották Marosvásárhelyen, a kövesdombi unitárius templomban. Az ünnepi istentiszteleten Kecskés Lajos nyugalmazott lelkész Reményik Sándor *Öröktűz* című versét szavalta. Istentisztelet után a templom belső udvarán az egyházközség konfirmálóinak és ifjainak egy csoportja koszorút helyezett el Dávid Ferenc egyházalapító püspök mellszobránál. Az ünnepi istentiszteletet és ünnepséget az egyházközség Facebook-oldalán élő adásban közvetítették a felvevőrendszer segítségével, amelyet a Bethlen Gábor Alapítvány támogatásával szerzett be az egyházközség.

	Nulla	↩	Párizs repülőtere	↩	Origó	↩	Norvégia fővárosa	Régi tisztség	Svéd autójel	Kárt okoz	Hidrogén	↩	Enyhén rángat	Régi súlymérték
	1		Női név		Bobby ..., olasz énekes		Részben odaáll!				Mackónév		Estefelet!	
4														
Más helyre taszítás									Magyar énekesnő (Magdi)					
Fagyaltot evő							Szerencsét hozó tárgy						Tonna	
							Csen						Elpakol	
A szén vegyjele		Paripa				Íme				Szófaj				3
		Rajt				Heves, tüzes				2				
Gábor Zsa-..., filmsztár volt					Mozdony húzza						Balkon része!			
					... Sirató Károly						Sajtszelet!			
A vendéglő lapja			Szakít					Jelentése gyomrral kapcsolatos						
			Knock out					Liter						
Szenegál fővárosa							A Lant csillagkép latinul						Nagy víztömeg	
							Kerül						Római egyes	
Tarka (tyúk), népiesen								... Milan, focicsapat			Imola becézve			
								Pajta			A nagy varázsló			
Rost vége!			Régi vizes-edény										Puha fém	
			Long Play										Névmás	
Nem mozgó						Szín-árnyalat								
						Magyar ősanya								
24 óra					Angol fiúnév			Pofon része!						
					Görbe része			Amper						
Drapp a szélein!			Lám				Idegen Anna							
			Etele, becézve				Tartó							
Kerek betű		Mókus népiesen						Deciliter						
		Kés része						Siemens						
Mező					Hidrogén-klorid									
Az energia jele					Méter									
6								A tantál vegyjele						

1. Erdélyi keramikus-szobrász volt, idén lesz születésének 110. évfordulója (1912. 09. 16. – 1998. 01. 03.).
 2. A szobrász szülőfaluja.
 3. Hargita megyei település, itt volt tanító a szobrász.
 4. Az utolsó erdélyi polihisztor, idén lesz születésének 225. évfordulója (1797. 06. 15. – 1897. 06. 24.).
 5. A polihisztor műve.
 6. Euklidész műve, először a polihisztor fordította magyarra.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
 Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Megbízott szerkesztőbizottság: dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő, Koppándi Júlia médiareferens, Rácz Norbert Zsolt főjegyző, felelős szerkesztő. **Munkatársak:** Asztalos Klára (Nők világa), Magyar Zita Emese (Ifjúsági oldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Szombatfalvi Etelka (Gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat).

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella.

Nyomatás: Idea Nyomda, Kolozsvár.

Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.
 tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927; kozlony@unitarius.org
 A lapszám letölthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0264 596 478.

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Támogatók: Romániai Magyar Demokrata Szövetség és Communitas Alapítvány; Bethlen Gábor Alap.

Barangoló Isten országában

Kedves Gyerekek!

Februárban talán felétek is szállingózik a hó, amelynek fehérsége emlékeztetessé teszi a gyermekkori teleket, a szoba melegét, a szeretteitek mosolyát és a karácsony adta varázslatos perceket, amelyek sokáig élnek élénken bennünk. Számtalan vers, mese megőrzi egy-egy számunkra kedves időszak sérthetetlen emlékét. Ilyen ez a vers is, emlékezzünk vele az örökzöld csodára:

Karácsony

Csillag fénylik Betlehembe,
Három király indul, hogy kövesse.
Hol az istállóban,
Barmok jászolában
Megszületik egy gyerekecske,
Jézus, mellette bárány, kecske.
Mária nevet, József örül,
A királyok gyülekeznek a jászol körül.
Letérdelnek, lehajolnak,
Tiszteletet adnak az új királynak.
Isten fiának nevezik,
Hangos szóval dicsőítik.
Angyalok, vigyétek hírül az egész világnak,
Boldogság üljön a szívére minden családnak!

Tamás Sándor Ede,
Orbán Balázs Általános Iskola, II. osztály,
Székelyudvarhely

Bátorítalak benneteket az írásra. Legyen az mese, versike, vicc vagy akár találós kérdés is, írjátok le! Amennyiben úgy van kedvetek, olvassátok fel szeretteiteknek. Ugyanakkor velünk is megoszthatjátok, ha elkülditek az unitariusgyermekoldal@gmail.com e-mail-címre. Kívánom, hogy legyen egy kis jég, amelyen a korcsolyázás örömét még ebben a hónapban megélhetitek, és elegendő hó hóember és hógolyó készítéséhez. Vigyázzatok magatokra!

1. feladat

Keresd ki a következő próféták nevét a szóhalmazból: Mózes, Sámuel, Jónás, Ámosz, Hóseás, Mikeás, Náhúm, Dániel, Jeremiás, Ezékiel, Aggeus, Abdiás, Zakariás, Ézsaiás. A nevek vízszintesen, függőlegesen és átlósan is fellelhetőek. Sok sikert kívánok!

M	W	O	U	P	Á	Í	M	H	R	C	J
Ó	Y	P	M	É	D	M	T	O	K	A	Ó
Z	T	A	B	D	I	Á	S	W	O	S	N
E	L	Z	V	A	Ő	F	N	Ú	Á	Z	Á
S	Á	M	U	E	L	Ú	R	I	M	Ó	S
Z	Ú	Ő	T	S	T	S	M	V	E	M	L
Ö	E	Z	É	K	I	E	L	M	F	L	Í
M	B	A	L	Ő	R	Z	Y	Á	É	Y	A
Y	N	K	Y	E	E	X	B	M	Z	E	S
I	Á	C	J	Z	M	J	D	O	S	A	U
L	H	R	H	Ó	S	E	Á	S	A	P	E
E	U	W	Q	D	H	T	F	Z	I	T	G
Ű	M	I	K	E	Á	S	C	Ő	Á	Ú	G
Z	A	K	A	R	I	Á	S	Á	S	F	A

2. feladat

Egészítsétek ki az alábbi mondatokat a hiányzó részekkel!

„Ellenben a ti beszédeitekben az igen legyen, a nem pedig, ami pedig túlmegy ezen, az a gonosztól van.” (Mt 5,37)

„Mert ahol a kincsöd van, ott lesz a is.” (Mt 6,21)

Pillanatképek a szentelési ünnepségről

Cikkünk a 12. oldalon.

A képek szerzői: Andorkó Attila, Jakab Loránd, Pap Zoltán, Szabó Eszter.

Alfonsín Gergely Edó író (Kolozsvár), **Balácsi Dénes** ny. tanár (Székelyszentlélek), **Fülöp Dezső Alpár** lelkész (Ádámos), **Gálfalvi Gábor** ny. iskolaigazgató (Alsóboldogfalva), **Kálnoki Kis Tamás** ny. levéltáros (Budapest), **Kiss Gergely** ny. lelkész (Székelykeresztúr), **Kovács István** püspök (Kolozsvár), **Lőrinczi Lajos** közügyigazgató (Csehétfalva), **Simó Melinda** iskolapszichológus (Székelyudvarhely), **Újvárosi Katalin** lelkész (Zetelaka)